Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 57. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 25-го БЕРЕЗНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ—FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, MARCH 25, 1955. No. 57. VOL. LXII.

ПРЕЗИДЕНТ З'ЯСУВАВ СВОЄ СТАНОВИЩЕ В СПРАВІ КОНФЕРЕНЦІЇ ЧОТИРЬОХ ВЕЛИКИХ

ПЕРЕД КОНФЕРЕНЦІЄЮ ГОЛОВ УРЯДІВ МУСІЛИ Б ВІДБУТИСЯ ВСТУПНІ РОЗМОВИ НА НИЖЧОМУ РІВНІ; ПРЕЗИДЕНТ ПРОТИ ПАРТІЙНОГО ВИКОРИСТОВУВАННЯ ДОКУМЕНТІВ ПРО ЯЛТУ

Вашинґтон. — На пресовій конференції през. Айзенгавер заявив, що він підтримує думку про те, щоб могли відбутися вияснювальні розмови з представниками СССР, Англії та Франції, на яких були б порушені всі справи, які відносяться до миру в світі. Але президент думає, щоб ті вступні розмови велися між міністрами закордонних справ згаданих держав, або ще на нижчому рівні, і щойно тоді могла б відбутися зустріч керівників урядів, це значить прем'єрів згаданих трьох держав і його самого. Ця зустріч Великої Чвірки могла б відбутися тоді, коли б на вступних вияснювальних розмовах вияснилося, що доцільним було б влаштувати зустріч американського президента з прем'єрами великих держав. Президент з'ясував своє становище в таких трьох пунктах: 1. Всяка зустріч із совєтським представником може відбутися аж тоді, коли ратифікований буде договір в справі озброєння Німеччини. 2. Мусить бути запевнення, що ці вияснювальні розмови з совєтським представником не будуть використані комуністами для цілей пропаґанди совєтського уряду. 3. В цих вступних переговорах не будуть брати участи комуністичний Китай і Німеччина. На самому вступі президент заявив, що він вже не раз казав про те, що він поїхав би до кожного місця в світі, коли б він тільки міг мати найменшу надію, що своїм вчинком допоможе справі світового миру. Президент Айзенгавер в своїй заяві про зустріч з представником Совєтів стоїть ближче до заяви голови Сенатської Комісії Закордонних Справ демократичного сенатора Волтера Ф. Джорджа, який закликав недавно до зустрічі Великої Чвірки, як до заяви провідника республіканської меншости в Сенаті сенатора Вільяма Ф. Новленда, який твердить, що президент домагається, щоб перед цією зустріччю були вирішені справи Австрії та Німеччини. Президент розходиться із республіканцями в справі опублікованих документів Ялтинської конференції. Республіканці хочуть використовувати цю конференцію в партійній боротьбі проти демократів під час найближчих виборів, а президент Айзенгавер противиться цьому. Айзенгавер не має нічого проти опублікування цих документів, бо нарід повинен знати, що ділялося на тій конференції, але президент заявив, що він не бачить жадної користи з того, щоб обвинувачувати американських представників на цій конференції, які ділали там в найліпшій вірі, що їхні рішення будуть корисні для ЗДА. Президент закликав американців, щоб об'єктивно вивчали протоколи Ялтинської конференції, щоб ЗДА не робили подібних помилок в майбутньому. „Але не пробуйте плямувати тих осіб, які брали участь в конференції в Ялті", казав президент.

Президент заявив, що він не може вже тепер сказати, чи і в яких обставинах ЗДА будуть боронити островів Матсу і Квімой при допомозі атомової зброї. Це такий рід акції, яку вирішується аж тоді, коли вона актуальна. Айзенгавер не бачить найменшої причини навіть дискутувати про те, щоб представники комуністичного Китаю брали участь в якійнебудь конференції. Тепер ніщо не діється, що мало б на цілі розв'язати справу перемир'я між двома китайськими урядами, хоч представник Англії постійно пригадує китайським комуністам, що ЗДА поважно віднесуться до реальної пропозиції в цій справі.

Президент Айзенгавер під час пресової конференції у Вашинґтоні, на якій він заявив кореспондентам, що він піддержує думку „пробних розмов" в справі зустрічі „чотирьох великих" після ратифікації Паризьких договорів. Президент, проте, наперед виключив будь-які розмови з представниками Червоного Китаю.

Напад Росії на ЗДА був би для неї самогубством

Оґеста, Мейн. — Секретар летунства Гаролд Е. Толбот заявив на зборах Клюбу Ківаніс в Оґесті, Мейн, що це було б самогубство для Росії атакувати ЗДА. Американські летунські сили — сказав Толбот — перевищують летунство Росії, і ЗДА й надалі затримуватимуть цю перевагу. ЗДА мають вже модерні керовані стрільна, які летять з подивуґідною точністю до своєї мети. Під час однієї недавньої проби кероване стрільно поцілило у визначеному йому ціль з різницею лише на 250 стіп. Американські надбомбовики типу B-52 можуть розвивати силу 147,000 коней на висоті 40,000 стіп.

Армія боронить добру славу Жіночого Армійського Корпусу

Вашинґтон. — Команда армії видала 800-сторінкову книжку під заголовком „Жіночий Армійський Корпус", в якій подана історія цієї військової організації, що під час другої світової війни нараховувала 100,000 жінок. Цей корпус зорганізовано в 1942 році, і вже рік пізніше дехто почав про нього ширити погану славу. Теперішня секретарка здоров'я, виховання і добродійности Овета К. Гоббі була тоді директоркою цього корпусу, і так була зворушена очорнюванням жінок у військових одностроях, що не могла промовляти на зборах, скликаних для вияснення цієї справи. Пані Гоббі була переконана, що це нацисти ширили погані вістки про жінок в американській армії, щоб підорвати мораль війська. Книжку про цей корпус написала пані Метті Е. Трідвелл, яка була в ньому старшиною.

В АМЕРИЦІ

● **Республіканський сенатор** Г. Александер Смит, який є членом Сенатської Комісії Закордонних Справ, закликав уряд ЗДА допомогти недорозвиненим державам, щоб вони могли „виявити своє бажання волі, незалежности і самовизначення" Сенатор Смит мав на думці азійські держави, які належать до так званої групи Кольомбо.

● **Американські** великі бомбовики „Ґловбмастери" C-124 перевозять матеріяли для влаштування в Канадійській Арктиці радарових станцій, які мають алярмувати перед налетом ворожих літаків. Ці бомбовики можуть піднімати 37 тонн тягару. Вони продовжуватимуть там свою працю в квітні і травні.

● **Нюйоркська Леґіслятура**, а за її прикладом Конектикат і Ню Джерзі прийняли закон, який продовжує літній час на один місяць, отже до останньої неділі жовтня.

● **Містоголова** Крайового Комітету в справах алькоголізму заявив, що алькоголь пожирає більше жертв як туберкольоза, поліо і пістряк, разом взяті. На 165 мільйонів жителів ЗДА — коло чотирьох мільйонів треба вважати за алькоголіків. В самому тільки Ню Йорку є їх коло 300,000. Внаслідок алькоголізму Ню Йорк втрачає річно 50 мільйонів долярів у заробітній платні своїх мешканців.

● **Дев'ять сенаторів** внесли законопроєкт про те, щоб бувші президенти ЗДА діставали річну пенсію в сумі 25,000 долярів. Вони також мали б діставати гроші на ведення канцелярії, втримування секретарів і безплатно користуватися поштою. У ЗДА тепер живуть тільки два бувші президенти: республіканець Герберт Гувер і демократ Геррі Труман.

● **Представники імпортерів** швайцарських годинників виступають проти збільшеного мита на годинники, бо, на їх думку, імпорт із Швайцарії зовсім не спричиняє зменшення ф а х і в ц і в в годинникарській продукції ЗДА.

Американські громадяни можуть дістати відшкодування за втрати під час большевицької революції

Вашинґтон. — Комісія Закордонних Справ у Палаті Репрезентантів почала переслухання в справі законопроєкту про призначення 9 мільйонів долярів на сплату відшкодування американським громадянам, які мали матеріяльні втрати внаслідок революції в Росії, що почалася 1917 року. Досі три тисячі американських громадян зголосили свої шкоди на суму 425 мільйонів долярів. Деякі з цих громадян мали російські бонди, які втратили вартість внаслідок революції, а інші мали в Росії мастки, які сконфісковано. Закон про виплату відшкодування за втрати американських громадян обіймає також втрати і в інших комуністичних державах: Болгарії, Угорщині і Румунії. Справою цих відшкодувань займається Комісія для вирішення закордонних відшкодувань. Гадають, що цей законопроєкт повинен мати першенство перед іншими законопроєктами, бо він має вирішити справу, яка тягнеться від 1917 року. Представники СССР ще в 1933 році погоджувалися виплатити 9 мільйонів долярів на рахунок цих відшкодувань, коли ЗДА визнали були дипломатично СССР.

40% американських родин заробляють річно понад 5,000 долярів

Вашинґтон. — Департамент торгівлі опублікував статистичні дані, з яких виходить, що 40 відсотків американських міських родин заробляють понад 5,000 долярів річно. 55 відсотків усіх американських родин мають річний прибуток по 4,000 або більше долярів. В 1953 році всі американські родини мали прибуток в сумі 272 більйони долярів. 29,500,000 родин мали прибуток 85 більйонів долярів; прибуток цих родин був нижчий від п'ятьох тисяч долярів. 17,300,000 родин заробили від п'ятьох до десятьох тисяч долярів; вони заробили в 1953 році 117 більйонів долярів. Ці статистичні дані подано про 1953 рік, але департамент торгівлі вважає, що вони можуть відноситися і до 1954 року. 3,800,000 родин заробляли в 1953 і 1954 роках більше як по 10,000 долярів; вони заробили 70 більйонів долярів. Число всіх родин у ЗДА в 1953 році виносило 50 мільйонів, а в 1954 році воно зросло до 51 мільйона.

Барук проти зменшування податків і збройних сил ЗДА

Вашинґтон. — 84-річний фінансіст і бувший дорадник кількох президентів, Бернард М. Барук зізнавав на Сенатській Банковій і Валютовій Комісії в справі вагань цін на акції в Нюйоркській біржі і заявив, що він не бачить нічого нездорового для народної економіки в тому, що ціни акцій такі нетривкі. Барук казав, що вагання цін на акції — це наслідок 15-річної інфляційної політики урядів в ЗДА, яку вели демократичні президенти цієї країни. Але Барук заявився і проти теперішнього республіканського уряду за те, що він хоче зменшити збросння цієї країни, — хоч політична ситуація в світі дуже непевна. Барук заявив на комісії, що „найважніша справа для ЗДА тепер — це така розбудова оборони цієї країни, щоб можна було стримати ворожу аґресію, а як це не вдасться, щоб виграти війну, яку нам накине ворог." Барук казав, що наша економіка зможе допомогти нам здійснити цю ціль.

Син совєтського полковника втік на Захід

Берлін. — 17-річний син совєтського полковника летунства Александра Івановича Лисікова, Валерій, втік до Західнього Берліну й, оповівши американцям свою історію, дістав право політичного азилю. Його батько служить у летунському з'єднанні на летовищі Шенефельд біля Берліну. Раніше Валерій перебував у Сталінґраді і вже там, як школяр, прочитав якось протисовєтську пропаґандивну летючку і крадькома слухав радіо-передачі „Голосу Америки". Коли батька перевели до Східньої Німеччини, Валерій ще більше почав цікавитися життям на Заході. Його симпатії до Заходу стали відомі в комсомолі, і він підслухав, що шкільна влада збирається відіслати його до Росії. Він спробував був втекти, але його перехопили. В п'ятницю минулого тижня він скористав з того, що батько був у службових справах в СССР, і перейшов вулицею, де не було стійки на захід і зайшов випадково на американське летовище біля Темпельгофу. Там явився до американської влади. Американці кілька днів тримали його втечу в тайні, але у вівторок генерал Джордж Гоннек, командант а м е р и к а н с ь к и х збройних сил у Західньому Берліні, повідомив команданта совєтських військ у Східньому Берліні генерала Діброву про втечу Валерія Лисікова і запропонував, щоб його батьки або совєтські офіційні представники, які матимуть уповноваження від батьків, прибули на побачення з Валерієм, в приявності американських службовиків, і переконалися, що він знаходиться в доброму здоров'ї, перейшов на Захід добровільно і хоче там залишитись. Лисіков оповідає, що в СССР панує така сама біда, як зараз після війни. У Східній Німеччині багато краще, і всі совєтчики їдуть туди з порожніми валізами, щоб везти додому повні. Харчів і одягу в Совєтах подостатку, каже молодий Лисіков, але вони дуже дорогі.

Призначено трьох нових достойників в СССР

Москва. — Васілія В. Кузнєцова, колишнього сталевара, потім одного з лідерів совєтських професійних спілок (які в СССР цілком підпорядковані державі і є одним із засобів совєтської адміністрації), призначено першим заступником міністра закордонних справ, на місце померлого в минулому році в Ню Йорку Андрея Вишинського. Владіміра Семьонова, совєтського високого комісара у Східній Німеччині, і М. Т. Федоренка, шефа далекосхіднього відділу в міністерстві закордонних справ, призначено заступником міністра закордонних справ. Титул першого заступника міністра закордонних справ має також Андрей Громико. Васілій Кузнєцов на початку 30-их рр. працював кілька місяців робітником в автомобільній фабриці Форда в Дітройті, на підставі тодішнього „обміну робітниками" між ЗДА й СССР. Александра Солдатова призначено керівником американського відділу в совєтському міністерстві закордонних справ. Міністром є, як відомо, Вячеслав Молотов.

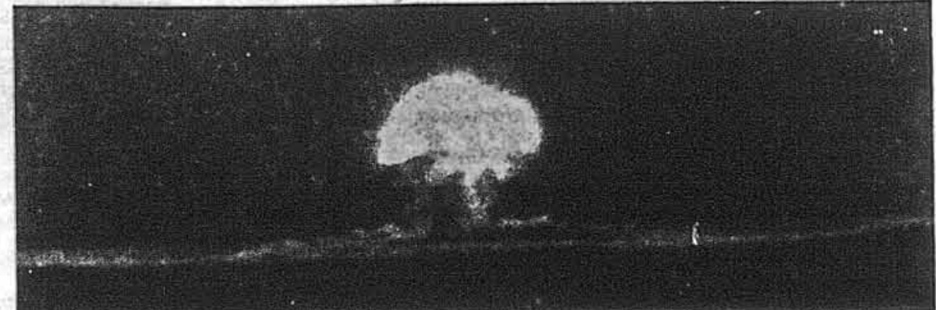
Беванові дали час до „поправи"

Лондон. — Центральний Комітет Партії Праці, який складається з 28 членів, фактичних керівників англійської опозиційної партії, почав у середу 23-го ц. м. радити над відношенням партії до лідера її лівого крила, Онерина Бевана, що його виключив зі своїх рядів парляментарний клюб цієї партії. Партійний провід із Клементом Етлі на чолі вважає, що в партії доти не буде порядку й дисципліни, поки перебуватиме в ній Беван і підсичуватиме своєю анархічною поведінкою внутрішньопартійні чвари. Тим часом дві впливові професійні спілки — загальна юнія техніків, що нараховує понад 600,000 членів, і юнія залізничників із понад 300,000 членів — висловились проти виключення Бевана з партії. Зате юнії транспортних робітників і загальних та міських робітників, які разом нараховують поверх півтора мільйона членів, підтримують офіційно становище партійного проводу. Проте, рахуючись із тим, що постанова про виключення Бевана з парляментарної репрезентації партії перейшла більшістю всього лише 29 голосів на 253 голосуючих, рахуються з надзвичайно сильною внутрішньою опозицією в партії, що підтримує Бевана. Тому партійні політики вирішили прийняти компроміс: дати Беванові „час ласки і поправи". В цьому напрямку прийнято резолюцію, але розлам в партії триває далі.

„АРУБА" ЗАВЕРНУЛА ДО РУМУНІЇ

Гонґ Конґ. — Фінський танкер „Аруба", який віз китайським комуністам 13,000 тонн високоякісної румунської ґазоліни, призначеної для китайських турбомоторових літаків, отриманих від Москви, — завернув назад до Румунії. Вістку про це принесла офіційна комуно-китайська пресова аґенція, разом із лайкою на американців, які, мовляв, „сказали" націонал-китайцям перехопити „Арубу" або затопити її. Китайські комуністи закидають теж англійцям „самовільне порушення прав мореплавби" тим, що вони заборонили своїм ґазоліновим компаніям на Далекому Сході дати пальне „Арубі", якщо вона причалила б до котрогось з східньо-азійських портів. Формальний приказ, щоб „Аруба" завернула назад до Румунії, звідки взяла була дорогоцінний вантаж, видала юнія фінських моряків, яка встрянула до цієї справи після того, як корабельна залога „Аруби" повідомила її, що вона — з уваги на небезпеку життя — відмовляється завезти „Арубу" до її місця призначення, комуно-китайського порту, куди можна було дістатиться тільки почерез націонал-китайську бльокаду в протоці Формози. Ця справа викликала була в світі великий шум, бо коли б китайські комуністи дістали були той вантаж, то вони дістали б змогу виконати 8,000 летунських місій — проти націонал-китайців, або проти американців, якщо прийшло б на Сході до війни.

НОВА ПРОБНА ЕКСПЛЬОЗІЯ АТОМОВОЇ БОМБИ

Шоста з черги пробна експльозія атомової бомби в цьогорічній серії проб атомової зброї на Юкка Флет в Неваді освітила космічним світлом нічний горизонт на сотні миль довкруги. Ця проба відрізнялась від інших тим, що негайно після експльозії 1,200 вояків морської піхоти були спущені з гелікоптерів у віддалі 10 миль від вибуху, щоб 'заатакувати ворога'.

ГЕН. МЕКАРТУР РІЗКО ОСУДЖУЄ ЯЛТУ

Один із найближчих колишніх співробітників і приятелів генерала МекАртура, ген. К. Вітні, передав представникові аґенції Ассошіейтед Пресс заяву генерала МекАртура у справі Ялтинської конференції, якої протоколи оприлюднено в минулому тижні. Ствердивши, що він, МекАртур, ані ніхто з його близьких співробітників, не тільки не був на тій конференції, але навіть не знав, що вона мала відбутися, тодішній головний командант на воєнному фронті проти Японії заявив, що в лютому 1945 року, коли відбувалася конференція, приступлення Совєтів до війни проти Японії взагалі вже не було потрібне. На доказ того, що він ясно висловився був вже раніше про те, що сама Америка виграла вже війну проти Японії, він пригадав свої заяви з вересня і жовтня 1944 року. Після відзискання Філіппін було вже ясно, що японці програли війну. Ніщо тоді не могло вже зупинити відрізання японських окупаційних військ на Борнео, Маляях і Бурмі від Японських островів та позбавлення японського важкого промислу довозу тих сировин, без яких він не міг працювати. МекАртур допускав навіть можливість, що війна на Далекому Сході закінчиться швидше, ніж в Европі. Зате — заявив ген. МекАртур — Совєтський Союз повинен був приступити до війни проти Японії зараз після нападу японців на Перл Гарбор, 7 грудня 1941 р. Тодішній совєтський наступ проти Японії був би заощадив мільйони людських жертв і був би імовірно неможливив японцям узагалі відкриття південно-східнього Тихоокеанського фронту. Генерал МекАртур писав про це в половині грудня 1941 р. секретареві війни Стімсонові, але не дістав взагалі на того свого листа відповіді. Совєти могли були зробити це тоді, бо похід німецької армії на Схід був уже припинений. Замість того, большевики виповіли війну Японії аж 9 серпня 1945, в три дні після того, як скинено атомові бомби на Гірошіму й Наґасакі й п'ять днів перед капітуляцією Японії. Генерал МекАртур стверджує, що коли б його були спитали тоді, то він був би висловився проти втягання до війни проти Японії Совєтського Союзу. Коли ж він був би знав, що західні альянти готові признати Совєтам такі велетенські концесії за участь у війні проти Японії, як вони їх зробили в Ялті, то він був би вважав такий проєкт „фантастичним". МекАртур видав свою заяву у зв'язку з оскарженням його збоку демократів, головно сенатора Лімена, що Рузвелт відступив комуністам Китай, південний Сахалін і Курильські острови під впливом погляду військовиків, що в дальшій війні з Японією, якщо Совєти не візьмуть в ній участь, можуть ще згинути коло мільйона вояків. Сен. Лімен покликується на виданий книжкою щоденник тодішнього секретаря оборони Форресталя. Генерал Вітні твердить, що Форрестал записав собі те, що він говорив МекАртурові, а не те, що МекАртур говорив йому, а в книжці вийшла помилка, що заперечує видавець. Таким чином спір довкола Ялти триває далі, хоч ген. МекАртур заявив, що він не хоче брати в ньому участи.

У п'ятницю вирішиться доля західньо-німецької армії

Париж. — Підписані 23 жовтня м. р. протоколи Паризького договору, що признають Західній Німеччині суверенність і право озброїтись, стали в середу 23 ц. м. предметом дебат у Раді Республіки, вищій палаті французького парляменту. В п'ятницю 25 ц. м. має відбутись голосування, від якого залежатиме доля цього договору, що має велетенське політичне і військове значення для всієї міжнародної ситуації і для всього вільного світу. Якщо Рада Республіки не затвердить цих протоколів в такому вигляді, в якому вони підписані, а лише захоче зробити будь-які зміни, тоді весь договір вернеться до палати депутатів. І тому, що вона ратифікувала була цей договір більшістю лише 27 голосів, існує небезпека, що цим разом вона може договір перевернути. В противному разі палата депутатів могла б звичайною більшістю відкинути поправки Ради Республіки. Коли ж на протязі 100 днів не будуть узгіднені погляди обох палат парляменту, тоді й без ніякого голосування ратифікований договір набере сили. Проте, як видно з цього, в найкращому випадку треба буде знову відкласти всю справу на понад три місяці. Однак тому, що три найважніші комісії Ради Республіки висловились за ратифікацію всіх протоколів Паризького договору, і тому, що три інші найважніші европейські партнери цього договору — Англія, Західня Німеччина і Італія — перевели ратифікацію договору в усіх своїх парляментарних палатах, існує загальне переконання, що Франція завершить в п'ятницю цей важливий акт. Після того, Бельгія, Голляндія і Люксембурґ, які зволікають тільки з уваги на Францію, негайно договір ратифікують, а в Англії, Західній Німеччині й Італії голови держав підпишуть ратифікаційні грамоти.

У СВІТІ

● **У Фінляндії** вже 8 днів страйкують робітники державних закладів і підприємств. Припинився залізничий рух і навіть митні контори на кордонах держави й адміністрація в'язниць не всилі правильно функціонувати. Страйк вибух на соціяльному ґрунті, в боротьбі за платні. Урядові, що спирається на коаліції правих хліборобів і лівих соціялістів — загрожує упадок. Тому, що Фінляндія є фактично на ласці-неласці Москви, т е п е р і ш н і й страйк може мати для краю страшні наслідки.

● **Франсіс Перон**, керівний французький учений-фізик, заявив, що в липні наступного року Франція матиме цілком готовий заклад для добування атомової енерґії, призначеної для мирних цілей. Тому, що всі справи, зв'язані з атомовою енерґією, підпорядковані міністрові народної оборони, вважається річчю цілком певною, що Франція продукуватиме також атомову зброю.

● **Генерал Ірл Партридж**, командант американського летунства на Далекому Сході, прибув з Японії на Маляйський півострів, щоб запізнатися з тим, як англійці бортяться з комуністичними партизанами в джунглях. Як відомо, у цій боротьбі бере участь передусім летунство з парашутними військами. Раптова поява вояків, скиданих з літаків у джунглях, найбільше деморалізує партизанів.

● **Американський г е н е р а л** Картер, член мішаної військової комісії для нагляду за додержанням приписів перемир'я в Кореї, заявив на спільному з комуністами засіданні, що вже пора перестати дивитись на цю комісію виключно лише як на терен політичної пропаґанди. Одночасно він заявив, що американські чинники в Кореї признають кожному перебіжчикові політичний азиль — „навіть тим, які сидять в цій кімнаті".

● **У Лондоні**, на пам'ятнику Френкліна Деляно Рузвелта хтось виписав уночі червоним лякером: „Зрадник із Ялти". Цей пам'ятник споруджено на доказ вдячности англійців своєму союзникові з часу останньої війни. Хоч уже під час Ялтської конференції Черчил сумнівався в мудрості політики покійного президента ЗДА і свої сумніви висловив пані Рузвелт у приявності короля Юрія VI в 1948 р., проте він рішуче противився оприлюдненню Ялтинських протоколів, і тепер сердитий за це на державний департамент.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

МИР І ВОЛЯ

Мир і воля — це два центральні поняття, довкола яких обертається вся політична філософія. Яку б газету не взяти до рук, яку б радіостанцію не наставити, слова „мир" і „воля" повторюються безліч разів і в усіх відмінах. Кожний зокрема і всі разом хочуть волі і миру, щонайменше так говорять. Тим часом, у світі немає ані волі, ані миру. Під гаслами волі закріпачено половину Европи й Азії, а „для миру" продукується наввипередки найжахливішу зброю масового знищення.

Сама філософія волі і миру, виходило б, є в порядку, щонайменше в цій країні. Сьогодні можна цитувати безліч публіцистичних творів і наводити слова найбільш відповідальних державних мужів, які вважають, що воля і мир — неподільні, що вони неподільні не тільки у відношенні до себе самих, але й до людей, бо ніхто інший, як президент Айзенгавер у своїй інавгураційній промові твердив, що світ теперішньої атомової доби не може „пережити" наполовину вільний і наполовину поневолений.

Неподільність волі і миру ствердив також державний секретар Джан Фостер Доллес у своєму виступі перед т. зв. Об'єднаним Неґерським Колеґіяльним Фондом у Ню Йорку минулого тижня. Доллес у цьому виступі заявив, що „часом треба зрезиґнувати з миру, щоб могти забезпечити благословення волі". Так траплялося в минулому і така необхідність може зайти в майбутньому — твердив державний секретар. Відомо, що ця концепція не нова, бо вже в старовину знали, що часом треба війною приготовляти мир. Але повторення цієї засади тепер є тим більше актуальне, якщо воно є переконанням і вірою, а не тільки фразою.

Як мається справа на ділі? Америка здійснює свою концепцію „політики миру через силу". З тих далеко неповних інформацій, що їх подається до публічного відома, можна бачити, що принагідні твердження американських державних мужів про максимальну готовість і спроможність збройних сил ЗДА не тільки відбити ворожий наступ, але й впродовж годин знищити весь воєнний потенціял ворога, якщо він поважиться на агресію, — є не „страхи на ляхи", але реальна дійсність. Але саме в цьому є й зачароване коло теперішньої міжнародної політики. Америка сама ніколи війни не почне. Це знають володарі в Кремлі, і тому вони теж не почнуть війни тільки для того, щоб їх знищено. Однак, це ще аж ніяк не ґарантує миру, а найвище відкладає на деякий час остаточну розправу між Сходом і Заходом. Кремль тут тільки в тому кращому положенні, що йому залишено ініціятиву щодо часу та місця нападу, а це, в теперішніх обставинах і при наявності атомової та водневої зброї, може мати рішальне значення. Правда, американські стратеги доказують, що в теперішній стратегічній ситуації большевики не мають ані сили, ані можливости знищити оборонну могутність Америки і вільного світу одним ударом. Це цілком певне, бо якби вони таку силу мали, то, не вагаючись, її використали б. Але як довго такий стан може тривати і як довго світ може жити на вулкані, що в кожній хвилині готовий вибухнути?

В такій ситуації аж напрошується політика, теорію якої уряд президента Айзенгавера свого часу акцептував, але не зробив з неї жадного практичного висновку. Це — політика визволення. Вона бо, при американському наставленні, єдина може дати ініціятиву в руки Заходу, і вона єдина може розв'язати проблему волі і миру без конечности світового катаклізму. Направду можна тільки дивуватись, як це можливо, що Захід і, зокрема, Америка, правильно розуміючи неподільність волі і миру, не тільки не використовують, але часто ще й притуплюють ту величезну силу, яку дають їм визвольні рухи поневолених Москвою народів. Годі позбутись враження, що за всіми тими „непередрішенськими" та подібними концепціями не стоять якісь нові закаптурені Гісси і Лятімори. Тим часом, вже не тільки в Англії, але й в цій країні знову почалась метушня в зв'язку з можливими новими розмовами представників західніх великодержав з диктатором чи диктаторами в Кремлі. Президент Айзенгавер у цій справі вже давно зайняв правильне становище, отже немає побоювань, що він змінить його тепер. Але вже сама пропозиція, яку видвигнув цим разом демократичний голова сенатської комісії закордонних справ, сенатор Волтер Джордж, піддає американському громадянинові думку, що з Кремлем можна було б договоритись, хоч сенатор Джордж і всі інші, які про це говорять, знають аж надто добре, що це виключене, що з Кремлем ніхто і ніколи не договориться ані до миру, ані до волі і що мир та воля в світі можливі тільки на руїнах московської імперії.

НЕБЕЗПЕЧНИЙ ОПТИМІЗМ

Президент Айзенгавер, за звідомленням щоденника „Н. Й. Геральд Трібюн", відкрив у середу 15 березня чергову пресову конференцію своїми спостереженнями про положення на біржі цінних паперів. Це стоїть у зв'язку з слідством сенатської банкової комісії у справі високих цін акцій на американських біржах, у першу чергу на нюйоркській біржі, відомій під назвою „Волл Стріту". Президент ствердив, що слідство ведеться „з великою обережністю в кожній фазі", одначе заявив, що він „не має своєї думки щодо впливу слідства на ціну біржових паперів". Він ще додав, що довір'я грає головну ролю у зрості крайового господарства.

Ця остання заввага стосується, мабуть, свідчення секретаря скарбу Джорджа М. Гомфрі перед згаданою комісією попереднього дня, коли він висловив переконання, що найкращою передумовою квітучого економічного стану країни є віра загалу, що господарство оперте на здорових бизнесових засадах. Та Гомфрі не пощадив своїх політичних противників з Демократичної партії, закидаючи їм, що вони поширюють недовір'я до республіканської адміністрації, і тому започаткували слідство над торгівлею цінними паперами на біржі.

Слідство в сенатській комісії ведеться вже два тижні під керівництвом сенатора Дж. Вільяма Фулбрайта. Його започаткували демократи під замітом, що акційні папери, продавані на біржі, виявляють зависоку ціну, яка впродовж шістнадцяти останніх місяців зросла на 54 відсотки. На свідків покликала сенатська банкова комісія м. ін. колишнього голову Федеральної Резервової Системи Марінена Еклеса і різних економістів: професорів, банкових урядовців, біржових президентів та біржових посередників („брокерів"). Свідки ствердили „здорову підставу" торгівлі цінними паперами, одначе звернули уваги на небезпеку наглого зросту цін. Постійний зріст ціни акцій на біржі, на їхню думку, й витворює психічний настрій, який веде до нездорової спекуляції. Такий настрій, пригадували вони, панував перед відомим біржовим крахом у 1929 р., наслідком якого почалася в Америці жахлива депресія, що тривала майже двадцять років.

Та коли виринуло питання чи уряд має втручатися в цю справу, свідки не були однозгідні у відповідях. Деякі твердили, що перед кризою 1929 р. ціна акцій зросла на 74 відсотки за такий самий час, як тепер, тобто за шістнадцять місяців. Інші звертали увагу не на високу ціну акцій, а радше на легкість банкових кредитів, що їх дістають біржові посередники для своїх клієнтів. Це заохочує людей до купна на „марґінесі", тобто до закупу акцій малою частиною готівки, решту вони надіються сплатити з позички величиною від 25 до 100 відсотків. На ділі позички вони не думають сплачувати, бо „купують" папери тільки номінально, тобто в переконанні, що акції підскочуть в ціні, їхній посередник продасть їх швидко і вони зароблять на цій трансакції, поки прийдеться платити позичку.

Цю справу вияснив коротко Джозеф А. Лівінгстон, фінансовий редактор щоденника „Ди Филаделфія Боллетін", заявляючи перед комісією: „Часом покупець акцій підприємства Дю Понт легше й скоріше заробить гроші, ніж сам Дю Понт заробляє виробами найлону й дакрону". На це звернули увагу люди, що нагромадили значну готівку, і тому вони воліють вкладати свої фонди в спекуляцію, замість починати продукцію, яка вимагає часу, знання й праці.

Інший погляд висловив з цієї нагоди щоденник „Ди Волл Стріт Джернал", який фактично є органом нюйоркської біржі. У редакційній статті цього щоденника з 16 березня сказано, що вороже наставлення до торгівлі цінними паперами приходить внаслідок поширеного переконання, що вся торгівля акціями — це сумнівної вартости операції. Ця ворожість слідна під час теперішнього переслухання свідків у сенатській комісії. Сенатор Фулбрайт сам заявив, що він не має над чим вести слідства, одначе тут видно якусь таємну справу, яку треба прослідити з огляду на саму засаду. Публіка й преса сподіваються, що ця таємниця вийде наверх.

„Початок такої ворожости, — зазначає фінансова газета, — це тільки культурне наставлення. Реміснік, власник крамниці працює своїм знаряддям, своїм малим капіталом. Уживати грошей, як знаряддя, це, в їх розумінні значить діставати щось взаміну за ніщо, тобто те саме, що грати в карти. Таке переконання покутує ще й тепер між загалом. Сенатори також думають такими категоріями. Для них біржа — це найсприятливіше місце для грачів і спекулянтів, а принаймні найдогідніший спосіб витрати надвишки грошей для багатіїв, які не знають, що зробити з своїм багатством" — оце міркування газети.

Очевидно, що інші газети, призначені для широкого загалу, пробують вияснити своїм читачам, що це таке „стак"; чому акції, що представляють тільки частину цілого мастку, можна продавати й купувати так само, як купують товар, коли сподіваються заробітку.

Фінансові знавці признають потребу місця для продажу акцій, одначе звертають увагу, що вартість акцій мусить бути оперта на правдивій вартості самого підприємства, яке їх випускає.

З такого пункту треба теж глядіти на вислід сенатського слідства.

(С)

Юрій Студинський

ВЕЛИКОБРИТАНІЯ ЗМІНЮЄ КОНЦЕПЦІЮ РІВНОВАГИ СИЛ

„Пан війни" — „der Kriegsherr" як звуть німці Черчила, отримав в старовинному римсько-ґерманському місті Аахені нагороду Карла-Імператора, яку дають щорічно тим державним мужам, чи політичним діячам, що особливо відзначилися в праці над орґанізацією Об'єднаних Держав Европи. Великобритійський прем'єр обіцяв приїхати до Німеччини, щоб особисто одержати почесну грамоту, а одночасно й ревізитувати канцлера Аденауера. Многогранній кар'єрі цього великого інзуляра приходить несподівано ще й титул спадкоємця ідей Каролінської імперії, бо „нагорода Карла" — "Karlspreis" дається тим, хто бажає відновити стару европейську концепцію федерації континенту, концепцію, яка була дійсністю в добі імперії Каролінґів.

Призначення хотіло, що по другій світовій війні трос уродженців території колишньої імперії Каролінґів — француз Шуман із Страсбурґу, німець Аденауер з Вестфалії і нині вже покійний італієць де Гаспері з Південного Тиролю, колись член австрійського парляменту (до речі, добрий знайомий багатьох українців — віденських парляментаристів), почали лянсувати та класти перші основи під цей політичний новотвір XX стол.

Два з них — де Гаспері та Аденауер — отримали „нагороду Карла", третій — Шуман — дістане її, мабуть, в наступному році, а то несподівано для широкого загалу — вона припала тепер Черчилеві. В чому річ і яка зміна зайшла в душевній формації Черчила, що уосібнює загальну і постійно консервативну англійську політичну думку? Бо, приймаючи цю нагороду, він є безсумнівно чесний, не тільки з собою, але й з поглядами англійців.

Великобританія вела постійно на европейському суходолі т. зв. політику рівноваги сил. Ідея об'єднання Европи видавалася для неї небезпечною. З того самого приводу вона відкидала і думку про французько-німецькі порозуміння. Вона була невтральною у війні 1870-1871 рр. між Францією і Німеччиною, бо вважала тоді ще Францію сильнішою, а до того ж Франція була тоді ворогом Великобританії ч. 1. В роках 1914-19 і 1939-45 Англія кинула всі свої сили, щоб покласти на лопатки тоді найсильнішу Німеччину. Це їй вдалося, але вже тільки за допомогою свого великого англо-саського побратима З'єдинених Держав Америки, що стали по цих двох великих війнах під оглядом військовим і фінансово-господарським першою потугою в світі.

Вислід другої світової війни спонукує Черчила до вислову: Ми помилились, бо зарізали не ту безрогу, яку належало, — маючи на увазі, що додатково треба було вбити ще й СССР.

Чи лист Черчила до Мендес-Франса, в якому великобритійський прем'єр погрожував, що, на випадок відкинення Францією паризьких договорів, вона втратить своє місце в Раді великих потуг, мав би означати, що Великобританія бажає тепер ставити на німецьку карту? Нам здається, що така інтерпретація була б занадто ризиковна. Черчил заявив, усупереч своїм генералам, що майбутніх 12 німецьких дивізій матимуть тільки символічне значення для оборони Европи. Вправді Лондон хоче, щоб европейське передпілля було сконсолідоване німецько-французьким порозумінням, але Великобританія свідома, що навіть французько-німецька тривала угода за англійською згодою не була би нині всилі забезпечити мир в Европі та в світі і дати змогу Великобританії стати справжнім партнером для З'єднених Держав Америки (на співпраці яких засновує вся Великобританія, а не тільки консерватисти свою закордонну політику) і супроти Совєтського Союзу.

Розвиток техніки, і передусім військової, а саме — конструкція атомових і водневих бомб, привели в Англії до повної революції поглядів щодо рівноваги сил уже не тільки в Европі, але й на цілому світі, і дали їй дороговказ, як привернути собі рівнорядне місце поруч із найсильнішими.

Черчил виразно заявив у Палаті Громад, що тільки конструкція атомових бомб у Великобританії (і тут він висловив признання для Етлі, що, як лейбуристський прем'єр розпочав конструкцію атомових бомб), а насамперед водневих бомб приверне Великобританії належне місце між першими потугами світу. Великобританія потребує на це 2-4 роки. Що це означає? Ніхто з непокликаних не знає, скільки цих атомових і водневих бомб мають сьогодні ЗДА, Великобританія чи СССР і скільки в них відповідних літаків, чи інших засобів, щоб перевезти ці бомби на місце їх скинення. Тут теж зайшла повна зміна поглядів щодо т. зв. пункту насичення зброї, і про цей пункт насичення теж посередньо згадав Черчил. На його погляд, Совєтський Союз, не зважаючи на шумні деклярації Булґаніна та Молотова, перебуває ще в середній стадії розвитку продукції атомових і водневих бомб, але большевики стануть за 2-4 роки справжньою небезпекою. В тому самому часі Великобританія матиме теж рівновартну індустрію атомових і водневих бомб. Досі існував погляд, що кожна держава мусить бути краще озброєна, ніж її противник, тобто вона мусить мати більше рівновартної, якщо не ліпшої зброї. Про пункт насичення зброї ніхто не говорив. Один з найкращих знавців атомової зброї сказав ще після скинення нині вже „античної" гірошімської бомби, що держава, яка матиме 20 тисяч атомових бомб, не матиме практичної переваги над противником, що посідатиме рівновартних 2 тисячі бомб. При водневій бомбі ця пропорція ще зменшується, бо запас бомб по скиненні перших, тобто по взаємному знищенні, не матиме вже значення. Принаймні такі коментарі появилися у військових журналах.

Отже постає новий баланс сил, і Черчил, свідомий цього, приймає каролінську нагороду міста Аахен. Він буде ентузіястично прийнятий цілим німецьким народом, який інстинктовно любить силу і має пошану до сили, як теж інстинктовно шанує противника, який умів його покорити, але який по-джентлменськи подав йому, як перший по війні, руку.

І якщо нині ще жевріє ідея федерації Европи на тому останньому вільному клаптику европейського суходолу, по тому боці Одри-Найси, то це можливе тільки тому, що є запаси американських і англійських атомових бомб для оборони цього континенту. Це виглядає парадоксально, але правдиве, що Черчил, говорячи про атомову зброю перед палатою громад, наче виголошував вступне слово до своєї промови на аахенських урочистостях.

ІНТРОДУКЦІЯ ДО „ПЕРЕЯСЛАВА"

Переяславська угода, яку Москва минулого року пустила була на найбільші лотоки брехливої пропаганди, мала, сказати б, свою передісторію. Слово історія має в совєтській номенклятурі своє окреме значення, яке для вільного світу незрозуміле. Вертаючись до „Переяславської угоди", знаходимо в німецькому двомісячнику „Остевропа" з лютого 1953 р. (видає Товариство для студій Сходу Европи в Штутґарті), в розділі „Польські фальшівники", таке місце: „Проте совєтські історики не одинокі, звання яких є аж надто ризиковним. Це саме відноситься і до істориків інших країн, оскільки вони є комуністами або живуть в одній з сателітських держав. І так, мусіли чеські історики скликати на день 10 листопада 1949 р. конференцію в Празі, на якій „виповіли боротьбу шкідливим впливам школи Покровського на чеські історичні студії". (Покровський, який написав „Історію Росії", сперту на тезах Маркса-Леніна-Сталіна, був до своєї смерти в 1932 р. альфою і омеґою в цій ділянці. Але вже через два роки по його смерті вдруге його похоронено, при чому названо „зрадником народу, аґентом Троцького та фашизму" і т. п.).

Далі читаємо таке: „Інтересним є факт, в який спосіб трактує урядовий орган совєтської історіографії „Вопросы Истории" (1949 р. ст. 99) істориків інших країн. Ґде тут про польських істориків, про яких у згаданому органі читаємо: „На жаль, в шкільних підручниках польських істориків знаходимо місця та факти, які є виявом польського великодержавного шовінізму. Автори сфальшували наявно історію, коли при описі битви під Грунвальдом (Танненберґ) 1410 р., замовчують геройську поставу російських полків, які видержали аж до смерти в цій боротьбі. Що більше, вони пишуть про хаотичний відступ росіян, чого зовсім не було. Вони замовчують, що численні війни Литви та Польщі проти Москви, від 14 до 17 століття, були загарбницькими війнами. Вони замовчують, що 1654 року український нарід зв'язався по своїй добрій волі з російським народом. Вони не мають відваги сказати, що злука українського та білоруського народів з народом російським, дивлячися об'єктивно, була явищем поступовим".

Подібні заміти прийшлося почути директорам українських музеїв у Львові. В першу чергу дісталося історичному музеєві, бо він „не виявляє гону та волі українського народу до злуки з великим російським народом, а також спротиву та боротьби з наїзниками (польськими)". Відділ історії України за час панування Совєтів поміщений в малих, темних кімнатах. Відділ народного мистецтва має замало експонатів з мистецтва великого російського народу. В львівській ґалерії образів виглядає справа подібно: „Експонати західньоевропейських мистців виставлені дуже врочисто, в люксусових рамах, але відділи, якими найбільше інтересуються відвідувачі, а саме клясичного російського та совєтського мистецтва, зовсім слабо заступлені".

Як бачимо, Москва вже за кілька років перед 300-річчям „Переяславської угоди" підготовляла терен не тільки серед „совєтського народу", але і в сателітних державах. Читаючи такі і їм подібні „кавалки", пригадалася мені розмова з одним математиком, який їздив у 1930-их роках з Польщі на з'їзд математиків до Москви. Коли я його питався, як цей з'їзд виглядав і що він там говорив, то дістав таку відповідь: „Що говорив, то говорив, але коли я сказав, що найбільшим математиком світу є Сталін, то заля не вгавала від оплесків, а я дістав безплатну „путьовку" до Криму"...

Нестор

НАРАДА „ПЕРЕДОВИКІВ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УССР"

На початку березня ц. р. в Києві відбулась республіканська „нарада передовиків сільського господарства", на якій обговорювано питання підготови й переведення весняної сівби та піднесення врожайности. Особливу увагу звернено на поширення посіву кукурудзи, — як того вимагають останні постанови партії. У зв'язку з цим в колгоспах вже створено тисячі „кукурудзяних ланок", спеціяльно призначених для вирощування кукурудзи. В багатьох колгоспах для тваринницьких фарм виділено окремі ділянки землі під кукурудзу, що їх мають обробляти колгоспні тваринники „без відриву від виробництва", тобто без окремої оплати і в часі поза звичайною роботою на фармах.

КОБЗАР ІВАН ІВАНЧЕНКО

Як подає київське радіо, у Згурівському районному будинку культури (Київщина) відбувся вечір поета-кобзаря Івана Іванченка, „популярного виконавця сучасних українських пісень". Репертуар І. Іванченка направду сучасний, але не український: „На широкім лані" (колгоспна пісня), „Дума про дружбу" (з „старшим братом" — російським народом), „Ворошиловські стрільці", „Пісня про Каховську гідроелектрівню" „Що то за веселка сяє угорі?" (чи не про Хрущова?).

Вол. Дорошенко

АКАДЕМІК МИХАЙЛО ВОЗНЯК

(Його життя й діяльність).

(2)

Крім наукових праць, що їх М. Возняк містив у виданнях львівського й київського наукових товариств, брав він діяльну участь і в загальній пресі, передусім у „Ділі", де його перу належить низка різних статтей. В журналі „Украинская Жизнь", що його редаґував у Москві С. В. Петлюра, покійний надрукував, між іншим, розвідку „Шевченко в Галичині" — про твори й культ великого Кобзаря на Західній Україні. „Просвіта" видала в 1911 р. його популярну книжечку про Івана Франка, а в „Письмі з Просвіти" (Львів 1912) друкувалися його гарні й змістовні нариси про „Просвітні змагання галицьких українців 19 віку". Ці нариси вийшли й окремою відбиткою. Того ж таки в 1912 р. „Просвіта" видала його популярну брошуру про Маркіяна Шашкевича.

Отже вже перед першою світовою війною придбав собі Покійний репутацію багатонадійного молодого вченого.

II.

Війна перервала наукову працю акад. М. Возняка. Виїхавши перед вибухом війни на провінцію, чого перед тим ні разу не робив, лишаючися у Львові під час літніх ферій і не припиняючи й на хвилину своєї праці, Покійний не міг уже вернутися до Львова, до своєї улюбленої книгозбірні, яку почав збирати ще в гімназії, і разом з місцевими інтеліґентами подався від москалів на Захід.

Опинився в Каринтії, де тяжко бідував. Довідавшися про це від д-ра Ст. Томашівського, я запросив його на працю до Союзу Визволення України, порозумівшися з своїми товаришами з Президії Союзу. М. Возняк негайно приїхав і став у нас за технічного редактора „Вістника" та інших українських видань Союзу.

Працівник із нього був першорядний. Майже весь день віддавав він своїй редакторській праці, просиджуючи в канцелярії Союзу з ранку до пізнього вечора, з короткою тільки перервою на обід. Поза тим Покійний нікуди не ходив, ні до театру, ні до кіна, ні на жадні забави. Тільки раз удалося мені витягнути його на прогулянку в сусідні Альпи, але після того зарікся він покидати своє бюрко в Союзі.

До обов'язків М. Возняка належало не тільки скласти число „Вістника", чи підготовити якусь брошуру до друку, але й перевести всі коректи включно з ревізією. Його амбіцією було, щоб „Вістник" вийшов на час і щоб у ньому, як і в інших виданнях, не було жадної друкарської помилки. Добачивши в останній хвилині вже перед друком, після „ревізії", якусь дрібну помилку, він страшенно нервувався й, не можучи вже особисто бути в друкарні, телефонував туди, домагаючися негайного справлення.

Очевидно цим обурював проти себе складачів, дуже скрупулятних німців, і директора друкарні. На домагання останнього до Союзу, Возняк мусів припинити ці телефонічні коректи.

У „Вістник" вложив Покійний силу-силенну праці — і письменницької й коректорської, і завдяки йому цей орган СВУ став у тому часі найкращим українським часописом. Крім цікавих і актуальних статтей, містив він багатющу хроніку українського життя, і тому є важливим, першорядним джерелом для історії українського руху часу першої світової війни (1914-1918 рр.). А цю хроніку складав Покійний дуже пильно й уважно, користуючись російськими газетами, що їх добував Союз різними шляхами.

Але що небіжчик був, як каже в його некролозі д-р Іван Німчук „взагалі під політичним оглядом великою дитиною й кермувався завжди більше почуваннями, як холодним розумом", то його власні статті на біжучі політичні теми мусів я сам або на спілку з іншими керманичами Союзу — А. Жуком або М. Меленевським — уважно цензурувати й не раз радикально переробляти, часом у зовсім протилежному напрямі. Ніякого протесту проти цього з його боку не було, та й не могло бути, бо ж за напрям „Вістника" відповідав не його технічний редактор, а Союз. А втім, таких статтей М. Возняк ніколи не підписував своїм ім'ям, і вони йшли або без підпису або під псевдо чи криптонімом.

Більші його речі, друковані у „Вістнику", вийшли й окремими відбитками, як от його опис життя, діяльности й похорону Івана Франка „Пам'яті Івана Франка" (Відень, 1916). Видав Союз кількома накладами і його дуже гарну та корисну популярну брошуру „Наша рідна мова", що оповідала про походження української мови й становище її супроти інших слов'янських мов, зокрема супроти московської, та накликала не стидатися, а дорожити нею й її плекати. Цю книжечку опісля не раз передруковувано на Наддніпрянщині в часі визвольних змагань.

У 1918 р. співробітничав Покійний також у популярній газеті „Відродження" (згодом перезваній на „Відродження України"), яку видавано для полонених українців, вояків російської армії, і яка виходила за редакцією д-ра Івана Німчука. Тут вмістив М. Возняк низку популярних нарисів з історії Гетьманщини й новішого українського руху, уґрунтовуючи необхідність української державности й потребу боротьби з зажерливою Москвою. Вийшли ці нариси й окремою брошурою в гарній обкладинці з золотим тризубом на синьому тлі, під наголовком „Українська Державність", Відень 1918, ст. 152.

Ця високопатріотична самостійницька й антимосковська книжка не була знана в Україні — на Західній через польську цензуру, яка не допускала її, а на Східній через большевицьку навалу. На жаль „Українська Державність" і досі не діждалася перевидання, хоч стільки різного бараxла появилося у нас від того часу, як вона вийшла в світ. А вона й досі не втратила своєї ваги і заслуговує на передрук.

Очевидно, в очах московських шовіністів білої чи червоної барви є це твір „націоналістичний", отже й „шкідливий", бож виступає проти єдиної й неділимої російської тюрми народів. Нема що й казати, що за большевицької інвазії цю брошуру вилучено з бібліотек, а авторові доводилося потерпати за неї й виправдуватися перед червоними інквізиторами.

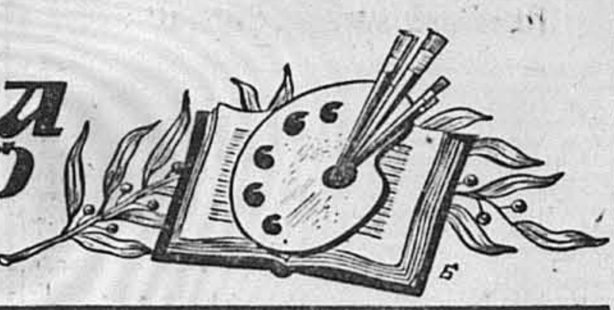
III.

В 1919 році, вже за Польщі, вертається М. Возняк до Львова і береться розшукувати свої книжкові скарби, які був полишив у своїм мешканні. Не одна річ, очевидно, пропала, але назагал бібліотека заціліла. А вона ж була для нього не тільки варстатом праці, але й єдиною втіхою в його самотному житті.

До школи він вертатися не хотів і пішов шляхом Івана Франка, що теж жив із своєї письменницької праці. Цілих 20 років працював М. Возняк під польською окупацією, ненавидячи окупантів до глибини своєї душі. Палкий патріот, він мріяв про визволення рідного краю з-під польської кормиги, і оця його ненависть до Польщі кинула його згодом в обійми радянофільства. Покійний став завзятим прихильником орієнтації на Совєтську Україну, і вся його діяльність у роках 1919-1939 стоїть у безпосередньому зв'язку з тими чи іншими взаєминами його з Харковом або Києвом. З огляду на ці взаємини діяльність його в згаданому 20-річчі можна поділити на три доби: перша — до 1925 року, друга — до 1930 й третя — від 1931 до осени 1939 року.

Література Мистецтво Розвага

О. Лашкевич

БАТЬКІВЩИНА

Чи мені сумувати за тою,
Що тюрмою для мене була.
Я її називаю Святою
І возношу в своїх хвалах.

Тиха ніч і містечко заснуле.
Розділили нас тисячі миль...
Я не можу забути минуле,
Вгамувати не всилі свій біль.

Батьківщино — Ти в серці зі мною,
Відчуваю Тебе кожну мить,
І нема тої сили земної,
Що здолала би нас розлучить.

В. Січинський

МОЛОДІ УКРАЇНСЬКІ МИСТЦІ

Поміж старшими українськими мистцями і ширшим громадянством не раз доводилось чути нарікання, що в українському мистецькому житті Америки, зокрема Ню Йорку та околиці, малу участь бере молодь і особливо молоді мистецькі сили. Та все кінчалося розмовами, не було конкретних заходів для притягнення молоді до загальної праці. Згодом виявилося, що ініціятиву перебрали саме молоді адепти мистецтва, і це власне дуже пречистий і відрадний факт. Бо уявім собі, що почалось би організоване „притягання" молодих сил, влаштування прилюдних „дискусій" над вічною проблемою „батьків і дітей", взаємне недовір'я, „ідеологічні" розходження і так далі. Подібна дискусія при наших „темпераментах" і засягання „провідних верств", безсумнівно, кінчилась би загостренням, розбратом, а то і „формальним" розбиттям!

А так добре сталося, природно і самозрозуміло. Українська молодь в Ню Йорку і околиці вже в жовтні 1954 року почала обмірковувати справу своєї організації. Перші зорганізувалися студенти вищих американських шкіл пластичного мистецтва, далі музики і літератори. Довідавшись про це, Український Літ.-Мистецький Клюб в Ню Йорку пропонував для зборів та імпрез своє приміщення і свою допомогу. Молодь радо пішла на цю пропозицію. В листопаді 1954 р. формально уконституювався „Молодий Літ. - Мистецький Клюю" на чолі з композитором і музикознавцем І. Соневицьким. Крім музичної секції, організовано дві інші секції — Пластичного (образотворчого) мистецтва (голова Б. Певний) і Літературного мистецтва (Б. Бойчук). Досі Молодий Клюб нараховує понад 30 членів — студентів вищих шкіл Ню Йорку. Поодинокі секції Молодого Клюбу мали вже свої зустрічі й реферати.

В днях 18 лютого — 3 березня 1955 р. відбулася Перша виставка праць членів „Товариства українських студентів мистецтва" або Секції пластичного мистецтва Молодого клюбу. Саме відкриття виставки в залях Українського Літ.-Мист. Клюбу на 2 евені в Ню Йорку, дня 18 лютого, відбулося з участю всіх секцій Молодого Клюбу. Ця перша імпреза молоді була вдала, небуденна і справді мистецька.

У вступній промові, голова Літературної секції Б. Бойчук подав цінний і повчальний для нас висновок: українська молодь відчула брак тіснішого зв'язку з українським громадянством і українським мистецьким життям, з другого боку не могла беззастережно увійти в американське мистецьке життя, тому вирішила організовано взяти участь в українському мистецькому житті, щоб пізнати досягнення старших майстрів українського мистецтва та взагалі глибше пізнати українську культуру.

Музична і літературна частина вечора не тільки пасувала до Малярської виставки, але в багатьох випадках кореспондувала і доповнювала мистецтво пензля і олівця з мистецтвом слова і звуку.

Не злі, натуралістично трактовані, новельки Ю. Тарнавського нагадували деякі рисунки модельок малярської виставки, але його крайнє натуралістична „Молитва" дещо брутальна і виходила поза межі імпрези.

Лагідно-ритмічні вірші Б. Бойчука нам пригадували такі ж ритмічно-рисовані постаті „Жінок" Л. Кукрицької. Зате легкий, м'який і соняшний голос п. Рудої не знаходив повної асоціяції з виставленими малярськими шкіцами, але дуже добре годився до акварель Миколи Кричевського з Парижу, що були виставлені в Українському Літ.-Мист. Клюбі в січні цього року. При кінці скрипаль П. Прус справді гарно завершив концертову частину. Бадьора, свобідна і певна його гра немов би злагіднила, згармонізувала різнородність і дещо неоднаковий рівень літературно-концертової частини і мистецької виставки.

Сама виставка, яку репрезентує дев'ять молодих мистців — малярів, графіків і різьбарів, з 120 числами їх творів, звичайно, надто різноманітна своїм наставленням, сюжетом, формальним напрямком і мистецьким рівнем. Бож самі автори походять з різних середовищ, різних частин України і закордону та студіюють в різних мистецьких школах. Досить сказати, що всі дев'ять учасників виставки вчаться в шести різних школах Ню Йорку. Зате можемо відмітити дуже позитивне явище, що всі дев'ять не „згубилися" в тих школах, не йдуть по лінії „найменшого опору" — наслідування дешевих засобів і манір „модерного" мистецтва, не підроблюються під своїх учителів. Натомість вони студіюють сумлінно і старанно, ставляться до свого обов'язку пізнання мистецтва і його модерних напрямків, — критично, поважно і самостійно. Вони не втрачають своєї індивідуальности, національної і особистої, і це найкраща запорука для розвитку їх творчости і справжнього, не підробленого модернізму.

Звичайно, тяжко окреслити характер і напрямок молодих мистців по кількох їх працях, виставлених на виставці, а ще тяжче утриматися від критичних зауважень, які не можуть пошкодити в їх дальшому поступі. Спробуємо це зробити коротко.

Ярослав Вижницький (студент Національної Академії) в своїх оліях дав добрі студії портрету, які названі в каталозі „портретами". Так само не відповідно названо акт — „композицією", тим більше, що в тій студії є поважні хиби в рисунку і анатомії фігури. Зовсім добрий „Сильвет", хоч для сильвету він надто натуралістичний. „Портрет Р. Семюела" дещо неспокійний кольористикою, а для непоганого рисунку „Кармен" — невідповідна моделька.

Любомир Вороневич (Ліґа студентів мистецтва) вибивається своїми оліями „Мелянхолія" і „Лілліян", з сочистою барвою, живою кольористикою і доброю малярською манірою. Також гарні його шкіци красвидів, що роблять враження акварелі. Не менше сочисті рисунки фігур, хоч виконані може занадто „під Рубенса". (Названо „З скеч-бльоку", хоч є добрий наш термін „Шкіцовник").

Лариса Кукрицька (Колумбійський університет) звертає на себе увагу своєю вишуканою формою. Її „Жінки", сміливо виконані ритмічним рисунком і динамічною лінією, дещо повторяються своїми формами. З психологічного боку добра композиція „Боми", трактована в характері ґотичного натуралізму. „Мертва натура", з контурними примітивізованими рисунками надто відбиває застарілий вже кубізм. „Студії" фігурових актів трактовані монументалістично, сміливо, але не все впарі з студією анатомії. Добрі різьбарські студії в гіпсі і дереві, протилежно до динамічних рисунків, виконані в статичному характері.

Зеновій Онишкевич (Національна Академія і Пратт Інститут) дав добрі фігурові студії, особливо в рисунку, тоді як в кольористиці ще „не знайшов себе". Дуже добрі його красвиди, особливо тонко відчуті неспокій в „Осінньому красвиді" та „Очард-біч" і тривога у „Заході сонця"; з акварель зручне орудування сірими тонами в „Заливі" (краще: ‚Затока"). Незвичайно сумлінні його рисунки тушевим олівцем з вдумливою передачею психологічних особливостей портретованого.

Аркадія Оленька (Гунтер каледж) виявляє не абияку оригінальність у замислі і виконанні. Добре володіє технікою акварелі, має певність в рисунку і легкість лінії. Особливо гарні студії вуглем. Її більша олія „Сестра" має неспокійний рисунок і дивну кольористику, що не дає цілости.

Борис Пачовський (Міський каледж) дав гарні олійні красвиди, повні сонця і живого виразу, в імпресіоністичній манірі. Інтересно живо трактований шкіц до більшої композиції „Перед походом". В графіці володіє різноманітними ґраверськими техніками, як дереворит, суха голка і навіть кольоровий дереворит („Над озером"). Його різьба „Розпука", виконана в гіпсі, робить враження майстерно виконаного мармуру, безсумнівно найкраща різьба цілої виставки.

Ярослав Паливода (Міський каледж) має не абиякий талант до графіки, а навіть в олійних і акварельових шкіцах більше відчувається графік, ніж маляр. Особливо добрі його студії з ужиткової графіки, зокрема „Travel Agency", відбитки з матерій. В емблемах помітна чіткість лінії і ляпідарність форми.

Богдан Певний (Національна Академія) зайняв визначне становище на виставці своєю цінною працею „Портрет батька". Це, власне, справжній портрет, глибока студія психологічних особливостей портретованого. Вироблена метода в рисунку і малярській фактурі ще більше зусилюють вартість праці. „Студії" виконані „під старих майстрів", одначе в рисунку є деякі недотягнення. Мистець має спеціяльний талант до карикатури, володіє виробленою методою і певним рисунком, при тім надто відбивається американський психологічний натуралізм. Дуже добрий мистець і в кольоровій карикатурі, що для карикатуриста явище рідке.

Богдан Титла (Міський каледж) показав себе дуже різноманітним в красвиді, як в трактовці сюжету так і кольористиці, від лагідних тонів „Квітів", сильних барв „Селянської хати в Мехіко", до суворих і понурих кольорів „Над озером" і „Стара пристань". Його праці свідчать, що, може бути добрим акварелістом в красвиді.

Назагал, виставка, поза всякими сподіваннями, викликує значний інтерес, стоїть на високому мистецькому рівні і являється помітним явищем в українському мистецькому житті Америки.

● **Два 13-річні хлопці,** один 14-річний та один 15-річний вибралися пороном на прогулянку на океан. Вони мали запас харчів і почували себе добре, хоч вітер загнав їх на кількадесять миль від берега. Гелікоптер побачив цих новітніх „Робінсонів" і через радіо повідомив про це поліцію. Поліція вислала моторовий човен на рятунок молодих шукачів пригод із Коні Айленду під Ню Йорком.

В. Ст.

КОМЕДІЯ З АРИСТОФАНОМ І ЙОГО КОМЕДІЯМИ

Недавно всі комуністичні та прокомуністичні часописи й журнали принесли вістку про те, що в Московщині і на Україні за старанням Комітету для збереження миру дня 17 січня ц. р. трудящі відзначили 2.400-річчя з дня народження великого старогрецького драматурга - Аристофана.

В цьому торжественному святі взяли участь, поруч спілки письменників, Академій Наук, також різні театральні товариства, культурні організації та представники широких мас трудящих СССР. Головні доповіді про життя, творчість та значення Аристофана для СССР виголосили дійсні члени Академії Наук Палладін (в Москві) та О. Білецький (в Києві). Обидва доповідачі спинили свою увагу передовсім на двох комедіях Аристофана, а саме на комедії „Мир" та на комедії „Лізистрата", що „в них автор, як правдивий борець за правду, осудив не тільки своїх сучасників, але всіх майбутніх „палячів" війни в світі, зокрема війни проти своїх єдинокровних братів" (тобто спартанців, — прим. автора). Очевидно, саме відзначення такого ювілею в честь визначного грецького драматурга — це зовсім нормальне і позитивне явище, питоме, зрештою, для кожного культурного народу. І тому, не дивно, що ціла чужинецька преса прийняла цю вістку без ніякого застереження. Без сумніву, ніякому чужинцеві не прийшло на гадку, що таке торжественне відзначення 2,400-річного ювілею Аристофана, це ще одна комуністична комедія, придумана витресованою клікою партійців не на звеличення старогрецького драматурга ані старогрецької пропаґанди в світі, цим разом під плащиком Аристофанового ювілею.

Аристофан належить до тих „щасливців", що його не вичищено, тільки „очищено" з усіх „буржуазних" прикмет і проголошено „пролетарським борцем за правду, справедливість і мир у світі". Аристофан, як заявив на відкриттю ювілею віце-президент Академії Наук УССР — Н. Семененко, це „той, що вже 2,400 років тому стояв на тій самій платформі справедливости і миру в світі, на якій стоїть сьогодні великий радянський народ".

Про життя Аристофана, подібно, як про життя всіх інших грецьких комедіописців, маємо дуже скупі відомості. Знаємо тільки про те, як називався Аристофан по батькові, де жив і коли були виставлені його комедії. Якщо йде про його дату народження і смерти, то досі науці не вдалося ствердити нічого більше, крім гіпотези, спертої на схоліях до його творів: „Хмари" та „Лицарі", яка каже нам припускати, що Аристофан народився між 450 і 446 рр., і помер незабаром після другого опрацювання його комедії „Плятос", тобто між 387 і 385 роком до Христа. Отже, ніхто з учених не відважиться сьогодні ствердити не тільки дня і місяця, але навіть року народження чи смерти Аристофана. Але, на думку большевиків, „буржуазна" наука взагалі мало що знає. Інша справа з московсько-большевицькою прогресивною наукою. Вона вміє розв'язувати всякі скомпліковані проблеми, і то так, як їй подобається і як їй потрібно. Таким, мабуть, способом устійнено також не тільки рік народження Аристофана, але місяць та день, байдуже, яка була календарна система в старовинній Греції.

Ще легше пішла справа з „соцпоходженням" Аристофана. Тут на основі жартівливого вислову коміка Евполіса, який працював колись разом з Аристофаном, як звичайний робітник, зроблено з бідного Аристофана не тільки „батрака", але й „соціяльного революціонера". В дійсності, Аристофан, як сам згадує у своїх творах, і як згадує про нього Платон, був сином аристократа-поміщика з Еґіни, який потім осів в Атенах і був великим другом провідника аристократично-консервативної партії, Нікія. Під впливом батька і Нікія молодий Аристофан належав до т. зв. консервативно-демократичного клюбу в Атенах, і там він оформив свій світогляд та політичну орієнтацію. А що консервативно-демократична партія вела в той час завзятий спір з т. зв. радикальною партією війни, на чолі якої стояв авантюрник-фабрикант Клеон, то Аристофан, хоч був ще молодим, брав у цій міжпартійній боротьбі дуже активну участь.

Це саме було причиною, що Аристофан до кінця життя був захоплений ідеологією консервативної партії і їй посвятив він всю свою енерґію та всю свою літературну працю. Це також, мабуть, було причиною, що Аристофан замість політичної кар'єри вибрав літературну творчість і то саме драматичну, яка, на його думку, буде мати більший вплив на формування світогляду загалу, чим політичні промови суспільного діяча.

Нішо дивне, що вже від початку своєї драматичної праці він звертає своє вістря в формі сатири і жарту тільки проти тодішніх демагогів, як Клеон і Гіперболь, та проти їхньої загарбницької політики, підсичуваної шкідливим софістично-реторичним вихованням атенської молоді. Робить це Аристофан з повною надією, що за допомогою здорової літературної критики та сатиричного виявлення всіх недоліків у суспільному і політичному житті Атен вдасться відвернути збаламучений демагогами нарід від самозагибелі та вдасться вивести його на той шлях духового розвою, яким він йшов під проводом Пізистрата, Аристида і Перікла. Таке наставлення слідне у його перших творах: „Бенкетники" (з 427 р. до Хр.), „Вавилонці" (426 р.), „Ахарни" (425 р.) та „Лицарі" (424 р.). Тут Аристофан всією силою вдаряє на демагогів типу Клеона, та на тих усіх, що своєю облудною політикою прямують до тиранії.

Знаючи добре, як прекрасно була зорганізована спартанська армія, і бачучи, як морально захитаний був різними демагогами та вченими софістами атенський нарід, Аристофан у своїх перших творах кличе нарід до миру і до дальшого спокійного життя в межах своєї батьківщини. Очевидно, він зовсім не виключає дефензивної війни ані не домагається миру за всяку ціну, але під тодішній момент він бачить єдиний для атенців вихід- мир.

Тому у своїх комедіях: „Хмари" (423 р.) і „Оси" (422 р.) він взиває нарід до правопорядку і до усунення тієї небезпеки, яку приносить народові антирелігійне і софістично-реторичне виховання молодого покоління. Тут висміває він також глупу простоту і байдужість нужденної атенської маси, що цілими днями журиться поширенням своєї маленької „імперії". Коли незабаром доходить до нього вістка, що в Тракії згинув авантюрник Клеон і спартанський полководець Бразид, та що у зв'язку з тим Нікій задумує відновити з Спартою мир ще на 50 років, Аристофан з радістю вітає цю мудру ініціятиву Нікія, і вислів своєї радости дає в новому своєму творі „Мир" (421 р.). Правда, мир незабаром заключено, але не надовго, бо революційна партія з нововибраним своїм провідником, Алькібіядом, почала наново підготовляти нарід до війни. Передчуваючи нову небезпеку, Аристофан радить у новій своїй комедії „Птахи", щоб атенці „порозумілися з птахами" і щоб за їх радою збудували собі нову свобідну „пташину державу".

Побоювання Аристофана здійснюються, бо незабаром після трагічної для атенців сицилійської експедиції наступає т. зв. Декелійська війна і разом з тим майже піврічна облога Атен. Роздумуючи над тією страшною ситуацією своєї батьківщини, Аристофан апелює ще раз до атенців і до спартан, щоб вони в ім'я власного добра і добра майбутности своїх народів залишили дальші воєнні дії. Таку пораду вкладає він в уста жінки Лізистрати у своїй комедії „Лізистрата" (411 р.). Та його голос в цій комедії не такий сильний і непохитний, як у „Мирі", бо, як добрий політик, він відчуває, що головна небезпека для його батьківщини ще не минулась. Пізніші події змушують Аристофана залишити зовсім ці політичні гасла, що він їх пропаґував давніше, і взятися за сюжети з соціяльною тематикою („Тесмофорійнки", „Жаби", „Жіночий Парлямент", „Плютос").

Правда в душі автора щораз то більше зроджується переконання, що всі його зусилля перевести задумані політичні реформи і віддати провід старій аристократичній верстві народу — надаремні, але він твердо вірить, що висвітлені ним всі політичні і соціяльні та навіть і персональні хиби атенської спільноти допоможуть відновити в душі народу повну свободу, пошану, чесність, справедливість, побожність та любов до дійсної краси і порядку.

Для збереження цих основних чеснот в своєму народі Аристофан посвятив ціле своє життя, всю свою драматичну діяльність і всю свою мистецьку снагу. Очевидно, що такі чесноти в народі можуть розвиватися тільки тоді, коли в ньому існує повна політична гармонія і суспільний порядок. Незгармонізоване і неупорядковане суспільство внутрі не може, на думку Аристофана, починати війну. Тому Аристофан, як добрий політик і патріот, не бачить ніяких виглядів для свого народу в війні з Спартою, і тому саме голосить і поширює серед свого народу ідею відновлення миру, і то миру такого, який існував за часів Перікла.

Коротко, Аристофан поборював вістрям своєї сатири всі ті ідеї і методи політичної забріханости, що їх голосить і вводить в життя московський большевизм.

Улаштування святочного ювілею большевицькими тиранами в честь Аристофана, це не тільки рутиноване фарисейство, але це й одночасно наруга над всіми його ідеями і над цілою його творчістю.

О. Кобець

ВЕЛИКИЙ ЗЛОЧИН МАЛЕНЬКОГО МИХАСЯ

Учора з Коноплянського хутора тітка Параска принесла шматок позаторішньої сім'яної макухи й дві жмені сіро-зеленого борошна. Воно було з гороху, лободи та дрібно потовченої соснової кори. Щоб купи держалося, як пекти. І спекла тітка Параска два пиріжки з вурдою. Бо Михасева мати вже негодна з ліжка встати. Ледве куснула з одного — меншого — пиріжка, та й віддала весь Михасеві, а другий ще з вечора — під шмаття в узголів'ї, і нічого Михасеві не сказала.

А сьогодні ранком, ще на світ ледве благословилося, почув Михась, що ворухнулись на голій лежанці мати. Прокинувся, підвівся на полу, глянув на матір. Ворушаться губи, щось сказати хочуть.

— Що, мамо?

Поманила очима ближче, щоб краще чув:

— Сьогодні ж четвер, дитино. Один день, коли батькові можна передачу понести. А я вже не дотупаю. Чогось такі важкі ноги...

— Я понесу, мамо, — відразу сказав Михась. І відвернув очі до припічка. Щоб не бачити, як важко матері ворушити посинілими устами. А хоч і не дивився — бачив і материні губи, і опухлі щоки, і якісь тьмяні, каламутні, аж наче неживі очі.

Від Піщальників до містечка, де сидить іще з-перед Великодня в тюрмі Михасів тато, три кілометри. А як до самої тюрми — через базар, аж за вигін, то й усі чотири. Михась уже не раз ходив із матір'ю, бо як закопали в городі біля хати обох менших його братів, боїться сам дома бути.

— Я понесу, мамо. Я дотупаю.

Подивилась на хлопця. Туго ворушились думки в обважнілій голові, неначе й у них, у думок, ноги попухли, поводяніли. Як уже давала їй сестра вчора спечені пиріжки, сказала:

— Оце й у нас уже все. Та ми ще держимось, хвалити Господа...

— Усе? — тільки очима перепитала тоді. А сьогодні ось думає, що треба було б сестрі ще щось сказати, щось гарне. Подякувати. Може нехай би одного взяла й своїм дітям, коли й у них уже все вийшло. Та нічого не сказала. Бо Параска, як віддала пиріжки, порадила:

— Одного, може б, Іванові до в'язниці передати...

„Ти понесеш, Михасю?" — хотіла відповісти на хлопцеву згоду, а слова не вкладались, а думки ледве плазували — такі важкі, важкі.

— Аби ж ти дійшов, сину.

— Дійду, мамо. Сказав же: дотупаю. І може щось на базарі для вас та й собі випрошу.

— Не проси. Не дадуть. Бо не мають.

Трохи помовчала і тужливо додала:

— А ті, що мають, і в тебе віднімуть...

Ледве підвела важку голову, з-під узголів'я висунула вузлика — виприну в потоці без мила чоловікову сорочку, в сорочці щедра сестрина пожертва — пиріжок з вурдою. Віддала Михасеві. Поцілувала маленьку Михасеву ручку, як простяглась по вузлика, тоді голова знов важко впала на ганчір'я в кутку лежанки. Хотіла сказати: „Нехай тобі поможе Господь", — не вийшло.

Михась поставив на лежанці коло матері кухлика з водою, взяв узлика і вийшов із хати.

———o———

Надворі було тихо. Ані півень ніде не прокукурікає, ані собака не гавкне. Чогось і горобців Михась давно вже не чув, щоб цвірінькали. Або переловили люди всіх та поїли, або самі десь позалітали з Піщальників. Бо дзьобати стало нічого.

Обидві ці думки нагадали Михасеві, що він хоче їсти. А що треба робити, як їсти хочеться, а нема чого їсти?.. Можна ковтати повітря — наковтаєш його повний живіт, а тоді здасться, що щось неначе з'їв. Тільки ненадовго здасться. Трохи згодом їсти хочеться ще лютіше...

Проходив повз двори людські — порожні, безлюдні. Ось тітчина Варчина хата, де було багато дітей, багато щодня галасу і сміху. Ворота впали, і між ними вже бур'ян проровтає... А ось тут живе розкуркуленого чоловіка жінка Ониська. І у неї Марійка — може тільки на один рік за Михася менша. Але не чути і в їхньому дворі нічого. А їсти хочеться... А ось під цим ясеном гіллястим на колодках вулиця збиралася. Ще торік, як була весна і було що їсти, парубки й дівчата цілі ночі виспівували. І таких гарних пісень, що Михасеві й до ранку сон до голови не йшов. Ще й сьогодні одна така пісня в Михасевій голові крутиться... Як вона?.. Ага:

„Ой, коли б ти, дівчинонько,
Була багатенька,
Взяв би тебе за рученьку,
Повів до батенька..."

І чого саме ця пісня в голові йому сидить?.. А їсти хочеться...

Михась вийшов із села на царину, вийшов у густе та буйне й високе жито, що вже відкрасувалось і знизу в стеблах почало жовтіти. Ішов, як між двома хвилястими мурами, що загадково шепотіли щось нерозбірне... Почав думати, про що можуть шепотіти два хвилясті мури жита обабіч глухої та вузької стежки в полі?.. З жита роблять хліб, а скільки то людей можна нагодувати, як зібрати тільки оце жито, за цариною Піщальників?.. Може про це шепочуть таємничі колоски двох хвилястих бурів жита... А їсти хочеться...

Почало припікати сонце. Важче тепер Михасеві йти. Ноги не хочуть слухати його, тягнуть до землі, наче наказують сісти відпочити. А відпочивати не можна. До містечка ще далеко. А що робити, як важко йти, а треба йти? Михась давно призвичаївся в такій скруті давати собі раду. Як несе, було, важке відро з водою від криниці до своєї хати на горбах, починає рахувати свої ступені: один, два, три, п'ять, десять... І тоді думки впираються в рахування і забувається, що відро тягне до землі, що дужка мулить, аж пече йому руку.

Спробував рахувати. Не дійшов і до тридцяти, перестав. Це — як уночі заснути не може, воно добре рахувати: тоді не дійдеш і до ста, як уже аж на другий день прокидаєшся... Перестав рахувати, щоб не зборов, часом, сон. Почав читати „Отченаш". Скільки разів прочитає його, поки дотупає до татової тюрми?.. На словах — „хліба нашого насущного дай нам сьогодні..." зупинився на мить, потім переміг себе, дочитав докраю, почав удруге. Знов і знов на тому самому місці згадка про хліб гостро пронизувала його думки, і він на якусь хвилину спинявся, обертався назад — Піщальники вже далеко, а містечко ще далі... А їсти ж хочеться, ой, їсти! Ще й ще читав „Отченаш..."

Вийшов на широкий шлях. Шукав рослинної якоїсь поживи в придорожніх ровенках — нема, навіть щавель з корінням люди весь повиносили. Знайшов стовбурець кінського щавлю, спробував жувати. Гіркий, аж назад верне. Знайшов огудиння петрових батогів, що з них люди цикорію роблять — таке пекельно гірке, що й очі заслюозилися.

Ішов та й ішов... Важким здавався вузлик під рукою з передачею для тата. Ні разу не подумав, що там же пшеничний пиріжок із вурдою, який отак відразу й припинив би його, Михасеві, муки. Бо то — татові. А їсти хочеться. Притискав вузлика щільніше до себе, придивлявся до світу Божого. Під палючим сонцем небо зблідло якось — не таке воно синє, як звик Михась його завжди бачити. Може й небо з голоду полиняло, як полиняла земля, що нею Михась оце зараз ступає? Не чути жайворонків. За всю довгу дорогу тільки один якийсь був вихопився за ступінь перед Михасем і злякано звився вгору, навіть не підпадьомкнувши ні разу... Пахло розпареним під сонцем чебрецем, ромашками; коли проходив повз ділянку розквітлої гречки, довго стояв, п'ючи п'янкі, солодкі медвяні пахощі. Хитаючись, ледве пересуваючи ноги, рушив далі...

Кінчалося жито. Спереду гола царина, містечко. На узбіччі ліворуч самотня береза на самий шлях плакуче віття похилила. Під березою чорніє, щось сидить. Михасеві поза спиною пробігли мурашки. Може який голодний — ще вузлика відійме? Злякано перейшов на другий бік шляху, посувався вперед обережно. Підійшов ближче. Під березою сидить, спиною об білий стовбурець обперлась дівчинка. Може сім, може вісім років їй усього. Острах пройшов. Підступив ближче — Онищина Марійка! Ледве

(Продовження на стор. 4)

З Літературно - Мистецького Клюбу в Дітройті

Дань карнаваловi. — Репрез. Великі Вечерниці. — Започаткування Живого Журналу. — Зустріч із поетом-науковцем О. Неприцьким-Грановським).

Не можна сказати, що Дітройт не використав як слід цьогорічних м'ясниць. В суботи, а то й неділі гриміли музики в українських залях і публіка, здебільшого молодь, витанцьовувала, хоч не до ранку (як це бувало в старому Краю), а все ж таки до пізньої ночі.

Вперше цього року включився в карнавалові гулянки наш Літературно Мистецький Клюб. Влаштовані його заходом 5 лютого ц. р. у залях Інтернаціонального Інституту Репрезентативні Великі Вечерниці зібрали коло 350 осіб, молодших і старших. Були не тільки танці під проводом аранжерів, пласт. сеньйорів Щуровського і Тимкова, але була теж вплетена програма. Присвячено вечерницям надзвичайне число „Вістей У. Літ.-Мист. Клюбу", яке просто з друкарської машини попало в балеві залі, проведено конкурс на нові твори-мініятюри довільного жанру, вибрано королеву карнавалу Українського Літературно-Мистецького Клюбу, відновлено, неслушно призабуту, коломийку, яку попередив парадний марш з почесним комітетом на чолі. Карнети з мистецькими малюнками ЕКо (його ж було і оформлення заль і сцени!), і барвисті котильйони були пробним експериментом відновити давні львівські традиції. Поява після півночі карнавалового весельчака внесла серед утомлених нову бадьорість. Вокальне мистецтво заступлене було тільки п. Донею Демрей, яка відспівала дві українські і дві англійські пісні при фортепіяновому супроводі п. І. Решетилович. Виступ співачки п. І. Бойко-Якими відпав з непередбачених причин. Танґа при оркестрі відспівав п. Орест Кавка.

Жюрі літературного конкурсу відзначило з надісланих творів два: вірш **О. Веретенченка** „Виринають спогади золоті" і оповідання **С. Парфанович** „Сміх". Веретенченко відчитав відтак свій вірш зі сцени і зібрав рясні оплески. — Друге жюрі довго не могло рішитись, кого вибрати королевою. На залі було безліч жінок, що красою личка і багатими строями та лебединo-плавним танцем могли змагатись за королівське відзначення. Тільки той, хто був втаємничений у склад жюрі, міг запримітити клопітливу біганину „суддів" і їхні хитання. Врешті рішення запало: королевою Карнавалу ЛМКлюбу на рік 1955 стала панна Зірка, доня інж. Кордубів. Із-за спізненого часу запланований коронаційний церемоніял з відспіванням спеціяльно для цього написаного пеану, треба було скоротити.

Другою новиною в програмах Українського Літературно-*Мистецького Клюбу був Живий Журнал*, започаткований 20 лютого ц. р. Зміст його був дійсно живий і різнородний. Нам залишається лише місце на перелік авторів і їх тем, дармащо всі вони заслуговують на бодай короткий розгляд.

М. Важанський, як завжди цікавий, дав передову п. з. „Ніґіль нові суб солі". Петро Карпів проаналізував „перевагу живого слова над друкованим". О. Веретенченко виголосив свої два нові вірші („Дивлюсь", „Море і човен"). Олександер Зазуля (підкреслюю **Олександер не Гриць**, бо два роки тому переплутав ці два імення в „Свободі" — може складач, а може сам я — і за це здорово мені попало у торонтонських „Нових Днях" в грудні 1954 р., а колюмніст „Лиса Микити" Гриць Зазуля мусів аж поскаржитись „чесній сліті", що його запідозріли у крадіжі „рябих штанів" в одніменника Зазулі Олександра), ото ж цей Олександер Зазуля прочитав добре написану ним гумореску про бриґаду театралів, що приїхала в колхоз помагати при жнивах... Маестро Е. Козак подав новості в образотворчому мистецтві. Роман Крохмалюк представив ширшому загалові невідому постать великого вченого проф. Івана Пулюя (на залі влаштована була маленька виставка експонатів, зв'язаних з науковою працею Пулюя). Іван Розгін спинився над науково-технічними досягненнями людства (дав покищо тільки вступ). Мирон Дольницький згадав, як відсвятковано в одному місці постою Української Галицької Армії в Бершаді на Великій Україні Шевченкове Свято і який то епізод трапився на самому Святі. Василь Барнич відчитав фейлетон-казку Гриця Зазулі, який цим разом взяв за тему актуальний на тутешньому терені і хронічний вже конфлікт двох організаційних надбудов. Авдиторія сердечно реготалась, бо легко було здогадатись, про які особи говориться в казці про „двох козлів на вузькій кладці і про риб, що не мають голосу"...

Окремо згадуємо одинокий вокально-музичний пункт, який був в самій середині Живого Журналу. Це був малий концерт, попереджений вступом В. Витвицького про пісні „ніґро-спірічуель", про їх ритм, перехоплений згодом америк. джазом і про їх тематику, що віддзеркалює світовідчування чорної людини з виразним впливом її африканської батьківщини. Зразки цих пісень відтворила п. Ольга Шустер, прекрасно інтерпретуючи їх голосово при фортепіяновому дострою п. Б. Сіляґі.

Після Живого Журналу голова Важанський передав відзначеним на літ. конкурсі під час балю письменникам, Веретенченкові і С. Парфанович, признані їм нагороди.

Врешті згадаємо ще про третю імпрезу Л. М. Клюбу, про прилюдну зустріч з О. Неприцьким-Грановським в неділю 27. лютого ц. р., на яку з великою сердечністю відгукнулось громадянство. Проф. Н.-Грановський відвідав Дітройт, щоб взяти участь у „срібному ювілею" 4-го відділу Організації Держ. Відродження України, як голова її централі. Ювілей з мистецькою програмою і бенкетом відбувся в суботу, а чергового дня відбулась зустріч заходом Л. М. Клюбу і місц. Відділу УВАН. Літературна сильветка Ол. Неприцького-Грановського, подана Михайлом Важанським, і наукова його сильветка, подана проф. І. Розгоном, дала слухачам вірний образ цього поета-науковця, а його особистий виступ з читанням деяких віршів, прийнятий був численною авдиторією гучними оплесками. Склянкою чаю закінчився цей дуже гарний вечір.

В. Несторович.

Своєрідний мистець Флемінґ

Ганс Флемінґ прибув до Канади з жінкою і чотирма дітьми з Голляндії тільки чотири роки тому. Тут, очевидно, не знайшов він вулиць „мощених золотом", але зате він і його родина знайшли „майно", що плавало на хвилях озера Сімку. Бо Ганс має справді мистецьке око в оцінці форм, і шматки дерева на хвилях озера прямо приворожували його увагу. Ото ж він, дружина і діти — Міріям (15), Йоост (12), Аннамарі (9) і Юстус (6) — цілими годинами виловлюють те дерево.

З такого дерева — основно вичищеного, шліфованого і полірованого — він виробляє наймодерніші настільні лямпи. Ціни на деякі Гансові вироби сягають сьогодні навіть 100 долярів.

Оброблюючи старанно шліфувальним папером шматок поліна, побілілого від старости, Ганс оповідає: „Я не зустрів до того часу цього роду мистецтва в Канаді. Знаючи, що цей рід мистецтва був дуже популярний в Голляндії, я вирішив спробувати його тут. Живу в Оріллі. Тут є багато дерева на озері. Ціла родина бере човен і вибирається на озеро Сімку або Кучічінґ на ловлю дерева.

Деколи зберемо того дерева стільки, що човен малощо не затоне, але ми ніколи не викидаємо ані шматка поза борд".

Канадійська Сцена

Гостинний виступ „Верховини"

Ще довгі роки до вибуху другої світової війни існував на Великій Україні відомий мужеський квартет ім. М. Лисенка. Це була направду високомистецька одиниця. Концерти тієї славної чвірки, яка співала a капелля, проходили заслужено з колосальним моральним успіхом. Я цей квартет чув на еміґрації в Німеччині, в Ганновері, десять літ тому, але і тоді, при зміненому складі, (один з голосів був новий) все було пророблено до нюансів.

У нас, в Західній Україні у Львові були два квартети, були вони й на еміґрації в Европі.

В Америці цих квартетів є кілька. Постали квартети жіночі, чоловічі і навіть мішані, але всі вони тільки місцевого значення.

Так, як самі лише актори, це ще не театр — так само чотири співаки чи співачки, це ще не квартет. Маю на думці модерний квартет, чи пак т. зв. ревелерсів.

У модерному квартеті, крім співаків-солістів і фортепіянового супроводу є потрібні: композитор, автор текстів і мистецький керівник, який не тільки вмів би навчити пісень, але їх зтеатралізувати (гра лиця, жест, сценічний рух а навіть балетні еволюції). Цілість повинні доповнювати сценічне оформлення, костюми і світляні ефекти. Коли до цього додамо особу, що веде програму, з оригінальною та цікавою конферансієркою, — тоді така імпреза мала б свою вартість.

В Америці досі проявився тільки чоловічий квартет „Трубадури", про яких вже були згадки. В Канаді існує жіночий вокальний квартет „Верховина" під мист. кер. О. Глібович, про виступ якого, що відбувся дня 12 березня ц. р. у Филаделфії, саме хочу писати, бо він має більші ніж тільки аматорські претенсії.

Мила своєю появою керівничка „Верховини" — Оленка Глібович знайомить нас з своїм квартетом. І сопран — Надія Лисанюк, II сопр. — Мирослава Брездень, І альт — Галина Підручна, II альт — Тамара Косач, а при фортепіяні Стефанія Жовнір-Клоє (три канадійки українського походження. — Лисанюк, Підручна та Клоє і три нові іміґрантки — Брездень, Косач і кер. хору Глібович).

В мальовничих гуцульських костюмах „Верховина" починає свою програму „Споминами з гір" В. Безкоровайного. Вже по першій пісні „Верховина" зриває бурхливі оплески доволі численної публіки.

З черги ми почули „Накрила нічка" Р. Купчинського — М. Гайворонського в іншій як досі інтерпретації. Загалом слід сказати, що аранжування пісень зовсім не ревелерсове. В цьому саме й різниця між львівською „Б о г е м о ю" Балтаровича та „Верховиною" Глібович. Мусимо погодитися з тим, що це перші кроки „Верховини", і сподіємося, що в дальшому процесі роботи вона віднайде відповідну форму подачі. Непотрібно прийнято манеру-шаблон якогось давнього зиґзакуватого закінчування деяких пісень.

З клясики дуже подобалася „Серенада" Шуберта, а ще більше „Синій Дунай" Штравса.

Коли ми згадали Балтаровича — то всі його пісні, виконувані квартети (Сонце низенько, Байка про курочку) пройшли також з неменшим успіхом.

З незнаних, або менше знаних, пісень ми почули „Болить мене голівонька" Колесси, „Коли часом" Недільського, „Якби мені мамо" Заремби, „Як стрільці йшли" Купчинського, „Люблю" Гнатишина і цього ж композитора „Ой брехали сусідоньки".

Щодо голосів — то сопрани дещо слабші від альтів, але разом звучать не зле, а що найважніше — помітна велика зіспіваність і зразкова симбіоза з фортепіяном. Побажаним було б, щоби перший сопран не зловживав кольоратурою, над якою, до речі, слід ще попрацювати, а краще на зміну заступити її високим реґістром, хоч завдяки апариції молоденької Наді навіть і це публіка прийняла за добру монету. При розділюванні соль не забувати і про другий сопран, який у такне менше важну ролю, як першому мініятюрному хорі грає ший. Щодо другого альта (який може співати й у професійному хорі) не потрібно надто висилятися, тимбільше, що і перший альт також добрий, і я сказав би, що голосова емісія альтів іноді заглушує сопрани, які в більшій часті ведуть мелодію.

Щодо гармонізації, також слід звернути увагу на видобуття потрібної густоти. Не все чути акорд.

На загал, „Верховина" з Торонта зробила приємне і миле враження, хоч бракує їй ще сценічної свободи. Саму програму добре було б дещо розбудувати та поробити деякі зміни.

Накінець, з великим признанням слід підкреслити невпинну, бо вже від трьох років наполегливу працю „Верховини" над собою, яка з дня на день веде до їх мистецького зростання. Якщо вони не побоялися проїхати стільки сотень миль автомашинами з Торонта до Филаделфії і, якслід не відпочивши, виступати двічі (Филаделфія, зараз же, і на другий день Ню-арк) — то це доводить про їх велике хотіння існувати.

На цьому місці слід також згадати керівника радіопрограми, В. Шарвана, який доклав труду і гроша, щоб допомогти стати на ноги „Верховині". Він покрив всі кошти, зв'язані з награнням пластівок для „Верховини". Крім цього, він на свій кошт придбав потрібний для них репертуар та одну зміну костюмів, а найбільша його заслуга в цьому, що він уможливив „Верховині" турне по Америці. Не дивлячись на деякі технічні недотягнення квартету, направду варт тепло-сердечно зустріти наших милих гостей з Канади.

Ярослав Климовський.

КОНЦЕРТ УКРАЇНСЬКИХ МУЗИК У НЮ ЙОРКУ

Центром українського зорганізованого музичного життя в Ню Йорку слід вважати сьогодні Український Музичний Інститут. Довкруги цієї інституції згуртувалась більшість наших музик-професіоналів, що з одного боку виконують педагогічну роботу, а з другого — своєю об'єднаною клітиною творять гармонійний музичний ансамбль.

Хоч перевантаження педагогічною роботою не раз гальмує мистецько - виконавчу діяльність чи творчу активність, проте наші музики постійно беруть участь у різного роду всенародних маніфестаціях, академіях святкуваннях, п р и к р а ш у ю ч и своїми продукціями програму тих імпрез.

Цим разом педагоги Українського Музичного Інституту дають дня 27 березня ц. р. свій окремий концерт у великій залі Українського Народного Дому а весь дохід призначають на необхідне скріплення і розбудову бази музичної школи, що становить добро всього українського громадянства.

В концерті професорів Українського Музичного Інституту візьмуть участь: М. Байлова (форт.), А. Бучинська (скрип.), В. Грудин (форт.), Д. Карановичч (форт.), В. Кіпа (форт.), І. Недільський (чельо), І. Прийма (сольоспів), Р. Савицький (форт.), Е. Чапельська (форт.), В. Цебенко (сольоспів), В. Цісик (скрипка).

Програма закроєна на доволі широку скалю, бо включає зразки різних музичних стилів, починаючи від композицій італійських староклясиків аж до сучасних композиторів. З уваги на рідкі, в повному розумінні цього слова, форми концерту, треба сподіватися, що наше культурне громадянство щиро відгукнеться на цей новий почин та своєю присутністю підтримає задуми своїх мистців.

Ігор Соневицький

З концертової залі

Христя Колесса

Коли віольончеліст, — чи скрипак у програму свого першого виступу в Ню Йорку ставить Сонату Ветговена, як центральний номер концерту, та ще й ставить її, з уваги на правильний уклад цілої програми, на самому початку, то є це наглядним доказом, що даний концертант в першу чергу — музика, який музичний елемент програми й свого власного мистецького „я", ставить вище елементу технічно - віртуозівського. Таким власне типом артиста - музики є челістка Христя Колесса, яка, після довголітньої концертової кар'єри в Европі, переїхала до Канади й на днях дала свій перший концерт у Ню Йорку, в Карнеґі Рісайтел Гол.

Факт, що Христя Колесса є в першу чергу музикою, робить її особливо цінною в нашому музичному світі, в якому діяльність концертуючих артистів, як інструменталістів, так і співаків, належить власне до другого типу, себто технічно-віртуозівського. Це артисти, які стараються імпонувати передусім віртуозністю своєї техніки (часто - густо це тільки псевдо-віртуозність), а співаки — силою своїх високих нот (що не завжди однозначне з красою), відсуваючи елемент чисто музичний, як в укладі програми, так і в виконанні, на дальший плян, а то й зовсім ним нехтуючи.

Христя Колесса представилася як глибоко-вдумчивий музика вже в першім номері програми, згаданій вище Сонаті А-дур Ветговена. Виконала вона її з великим смаком й уміркованістю в динаміці, вповні стилево фразуючи, без роздріблення на малі епізоди, але інтерпретуючи згідно з великою архітектонічною лінією твору. Не менш глибоко музикально й стилево були виконані й Три Прелюди Баха для чельо соло, твори Бокеріні, Шуберта й Дворжака. З українських творів Христя Колесса виконала Барвінського „Колискову" й „Думку", одні з найліпших цього нашого мистця ліричної мініятюри, та автора цих рядків „Кантону" з віольончельового концерту — усе це прегарним, співучим звуком широкою кантиленою і якнайкраще.

На залі були м. і. три наші композитори, шестеро наших передових співачок й співаків, один дванадцятилітній піяніст та один скрипак. Це був ввесь наш нюйоркський „музичний світ". Просто вражала відсутність нашої музичної молоді, яка на рідкі сольові концерти українських артистів повинна ходити масово та просто з обов'язку, з доручення шкіл. Не менше вражала цілковита відсутність наших інструменталістів - солістів, які цим дали доказ не тільки незацікавлення концертом першорядної української артистки, але й нерозуміння форми професійної чемности й куртуазії супроти гостя-товаришки.

Антін Рудницький.

„Н.Й. ШТАТС-ЦАЙТУНҐ УНД ГЕРОЛД" ПРО КОНЦЕРТ ХРИСТІ КОЛЕССИ

„Ню Йорк Штатс-Цайтунґ унд Геролд" з 17 березня цього року приніс дуже прихильну рецензію на концерт української віольончелістки Христі Колесси з Торонта, яка недавно виступала в Карнеґі Рісайтель Голл в Ню Йорку. Автор рецензії запитує, чи це не протиріччя „тиха камерна музика і атомова доба", і відповідає, що такий мистець, як Христя Колесса позитивно відповіла на цей сумнів. Вона також заперечила сумнів, який міг би виринути в декого, чи „нібито немодерна музика" ще може тепер цікавити слухачів. Рецензент пише, що Христя Колесса „виявила в цьому концерті найдосконаліше опанування інструменту". Навіть найтрудніше місце в Прелюдії з Бахової 2 Сольо-Сюїти виконала вона з „прецизійною технікою", з майже „мужеською силою" і „незаламученою чистотою" звуку.

рОзСИПки

Світ стає все менший, тісніший. На землі (американській) швидко не буде куди автом проїхати, в небесах — літаком пролетіти. Те саме — на морі.

Навіть... у публіцистиці.

Нещодавно в „Свободі" оголошення доповіді проф. Ю. Шереха (в Ню Йорку) було.

Наголовок: „Т р о х и з е м л і (Похвала Америці)" зараз „Багато неба" (Д. Гуменної) нагадав.

За хвилину була готова нова „розсипка" про те, як різні люди різно Америку відчувають: оптимістична письменниця (з головою задертою на „Дітей Чумацького шляху") — бачить у цій країні багато неба; скептичний „по часті" безґрунтянства професор бачить трохи землі; а песиміст, що за рік цілий „ґавз" виплатити схотів — мало грошей...

А на другий день у „Свободі" фейлетон іншого автора появився: „Багато неба — мало грошей"...

...Моя „розсипка" в пух розсипалась. І подбав за це ненароком... мій добрий друг — Ікер (хай йому там метрополітально гикнеться!).

Що робити?...

Лишається жити надією, що колись і я йому ненароком в горох влізу (а може вже і вліз?).

•

Жіноцтво близнючого міста (Мінеаполіс — Ст. Пол. Мін.) дістало ідею: на вечорі, присвяченім подвійному майстрові, Оксані Лятуринській, виступали з програмою самі Оксани. Словом — „вечір Оксан"...

Після цього „розмишляв я довгенько і знайшов": ідея варта гріха, тобто, варто її вкрасти в жінок і пересадити в чоловічий світ.

Я „зо сльозами в очах" думаю про „вечір Микол" — з Чубатим, Андрусяком, Лебедем, Фоменком, Полевським, Понеділком, а далі з імпортованими для цього (ген.) Купустянським, Капустою, Лівицьким мол. і ін.

Уявіть: друзі й недруги сидять поруч себе й їдять не один одного — тільки дари Божі. Дивитесь на обличчя — всі привітні, яблуневоцвітні. Дивитесь під стіл — ніде сліду захованого „свяченого", каміння, чи бейзболевого макогона... Один з Микол на почесному місці. Йому (Миколі, тобто) решта Микол концерт роблять: той „балак чеше", другий співає, інший грає, ще інший басує...

Або — вечір Степанів (Іванів, Андріїв, ім'я рек.). Вашій фантазії, дорогі Читачі (й — тачки), залишаю пойменний список учасників і політичні висновки з імпрези. А коли все гладко піде, можна поволі — наприклад, Микол із Степанами — „міксувати". І так, маломалу, всіх разом звести. Лишиться тільки на одному Шевченківському концерті батькові Т а р а с о в і зарапортувати: — Схаменулись! Стали люди!...

І добре нам буде...

•

— Пані! — звернулися до свіжоспеченої громадянки. — Ви маєте вже громадянські папери, маєте хату, гроші в банку. Чому не спроваджуєте залишенців з Европи?

— Ніколи!

— Так швидко на недолю братів осліпли-оглухли?

— Ні одне, ні друге. Старою бути не хочу.

— ???

— Цілком просто: як приїдуть сюди залишенці — вони будуть „нові" і „свіжі". А я й ціла політична еміґрація „старими" станемо...

•

Синок письменника заснути не може.

— Татку!

— Ну?...

— Я читав, що на конкурсі ЗУАДК-у журі було...

— Було. Спи!

— А чому воно „ж у р і" зветься?

— Бо ті люди в журі, кому першу нагороду дати, як ні один твір конкурсантів того не заслуговує. Ну, вже знаєш — тепер спи!...

— Татку!

— Чого знову?

— А пан Галактіон Чіпка часто в журі сидить?

— Дуже часто. А що?

— Тепер я знаю, чому його чоло все у зморшках...

О. Сип.

Перед гостинним виступом „Кобзаря" у Ню Йорку

Оголошений на 3-го квітня ц. р. у залі Фешин Інституту у Ню Йорку перший виступ мішаного хору „Кобзар" із Филаделфії, у супроводі власної оркестри, заповідається, як першорядна мистецька атракція. Розмови на цю тему, запити в місцях перепродажу білетів і гостина, що її приготовляє для „Кобзаря" братній репрезентаційний хор Ню Йорку „Думка", свідчать про велике зацікавлення, викликане головно вістками з филаделфійського терену.

Мішаний хор „Кобзар" формально існує у Филаделфії від 1950 року. Його ядром стала спершу група колишніх членів чоловічого хору „Ватра" з Австрії, що здобув собі славу своїми закордонними виступами, особливо в Швайцарії, під дириґентурою Лева Туркевича. Тому „Кобзар" мав відразу першорядні голоси і співаків, що їх — за їх фаховим знанням — можна було назвати професіоналістами, хоч і займались іншою заробітною працею. Однак „Кобзар" хворів тією самою недугою, що на неї померла „Ватра": змінливість на становищі дириґента. У 1953-му році музичне керівництво „Кобзаря" перейняв кол. дириґент оперних театрів у Харкові, Києві і Львові, піяніст і композитор д-р Антін Рудницький. Маючи високе фахове знання поруч з організаційним хистом, новий дириґент зумів використати в цілій ширині існуючий запал співаків і їхні добрі голоси, приєднуючи до Хору ступнево тих, які спершу з різних причин „бокували" та зорганізувавши велику оркестру. Управа Хору, побудованого на такій самій громадській базі, як хор „Думка" в Ню Йорку, погодилась з тезою дириґента, щоб виступити перед публікою щойно після основної підготови з новим малознаним або цілком невідомим репертуаром. Єдиний виїмок зроблено для Свята УСС-ів у Филаделфії, де „Кобзар" виступив із низкою стрілецьких пісень. До свого самостійного концерту підготовлявся півтора року. Той концерт відбувся 29-го січня ц. р. у Филаделфії і став сенсацією. Вже перший пункт програми — Лисенка „Прославний Хор" „а капелля" потряс слухачів силою, зіспіванням, темпом і ритмікою. Те враження ступенувалось з кожним наступним пунктом. Програма складена дуже різнородно. Першу частину творять українські твори, між ними вперше виведена новина — „На світанку", симфонічна поема для хору, сольо і оркестра Антона Рудницького, написана 10 років тому. У другій частині концерту — фортепіянове сольо малого Романа Рудницького Концерт Баха, при супроводі струнної оркестри. Хоч мистецькі вартості Хору видні вже й у першій частині програми, особливо в таких перлинах, як в'язанка обрядових і народних пісень (Ступницького, Людкевича, Лятошинського, Колесси і Барвінського) та у „Веснянках" Лисенка, згармонізованих для струнної оркестри і сольо А. Рудницьким, проте до найвищої експресії вони доходять в творах Ваґнера, Мендельсона й Гуно. Марш з опери „Тайнгойзер", велика партія з ораторії „Ілія", врешті чудовий вальс з опери „Ф а в с т", поширений славним дуетом - діялогом Фавста і Гретхен, — разом із великою, кількадесятичленною оркестрою, в якій грають всі найкращі музики - українці з Филаделфії й околиці, з скрипачами Миґасюком і панею Сімович у проводі, зробили на згаданому концерті у Филаделфії таке могутнє враження, що публіка, яка вщерть виповнила була залю, примушувала до виконування двічі кожний цей пункт. Не дивниця, що Філія Українського Конґресового Комітету у Филаделфії, яка опікується „Кобзарем", та ЗУАДК, який спровадив був більшість співаків і музик з Европи, гордяться тепер цим Хором, підкресливши це публічно. Вже після того Филаделфійського концерту, Хор і його оркестра знову побільшились новими силами. Разом вони становлять тепер ансамбль коло 110 осіб. „Кобзар" мав виступити в Ню Йорку 20 березня, але відступив цю дату й замовлену ним залю Фешен Інституту на концерт Шевченка, перенісши свій виступ на 3-го квітня у тій самій залі.

М. П.

Филаделфійський хор „Кобзар" із своїм дириґентом д-ром А. Рудницьким.

ВЕЛИКИЙ ЗЛОЧИН МАЛЕНЬКОГО МИХАСЯ

(Закінчення зі стор. 3)

впізнав — так і запухлі щоки.

— Чого це ти тут? А де ваші мати?

Дівчина ледве ворохнула підпухлими очима, дихнула важко раз і вдруге, і Михась н а с и л у дочув приглушені слова:

— Мама вмерли. Уже три дні в хаті. Ніхто не приходить. А мені страшно...

— Куди ж це ти йдеш, Марійко?

— Отуди...

І показала слабеньким порухом руки на містечко.

— Чого?

— Просити...

А тоді глянула ще раз на Михася й винувато додала:

— ...їсти.

— Просити? — „Не проси. Не дадуть. Бо самі не мають. А ті, що мають, ще й у тебе віднімуть..."

Пригадав Михась материні слова, а разом згадав і за свій вузлик. Швидко розмотав батькову сорочку, дістав пиріжка й подав його дівчинці. Якось про тата в тюрмі й забув. Сів біля неї, бо для її руки пиріжок заважкий — до рота сама не донесе. Притулив їй пиріжка до губів, дівчина жадібно куснула раз, удруге... Одвернувся й не дивився, поки не стало чути жування й раптового, поспішного ковтання із схлипуванням. А коли обернувся знов, Марійка дивилась на нього наче трохи просвітленими очима, і так якись тепло усміхнулась, як тільки мати колись усміхались, коли ще всім було що їсти...

Згадка про „їсти" нагадала Михасеві, що йому треба йти. Сказав:

— Ти, Марійко, посидь тут, поки я сходжу до тата. Я скоро повернуся. Візьму тебе за руку та й поведу до своєї матері. І ти будеш жити у нас, і будеш нашій матері помагати. Може хату коли заметеш. А восени до школи разом ходитимемо. Добре, Марійко?

Дівчина тільки головою трохи ворухнула: добре! Вона наче спала, заколисана давно незнаною музикою тепла, що розпливалось по її тілі, коли в шлунку несподівано стало повно. Але все ще гарно усміхалась до Михася. Він склав татову сорочку у вузлик, ще раз сказав Марійці, щоб чекала його, і рушив до містечка.

—о—

Перед ворітьми тюрми треба сказати вартовому, що Михасевого тата звуть Іван Перейма, і що він з Піщальників. А тоді вартовий запитає: „А за що твій батько сидить?" І Михась повинен відповісти: „Бо він — ворог народу". Байдужим, але чужим-чужим голосом озброєний, прищикуватий вояка ще спитає: „А чому він ворог народу?" То на це Михасеві треба відповісти: „Бо він не виконав плану хлібоздачі..." Михась нічого в цих диких словах не розуміє. Тільки й знає, що кострубаті вони та колючі, як їжаки, і що саме так не раз відповідали вартовому його, Михасева, мати, як відповідали однаково й усі, хто приносив передачі до тюрми...

Вартовий зустрів Михася справді таким запитанням. Михась назвав батькове прізвище, а на друге запитання змовчав. Збайдужілий і звиклий до всього вартовий може не дочув Михасевої мовчанки. Як заведена машина, перепитав: „А чому він ворог народу?" Михась мовчав.

Вартовому в буді перед тюрмою було душно, він увесь упрів, під брамою стояла довга черга, і він був неуважний. Та коли розгорнув гидливо двома пальцями Михасеву передачу й кинув її недбало на підлогу, сказав Михасеві:

— Ти б, лобуре, краще пожерти приніс своєму батькові!

Аж тоді Михася наче хто по голові несподівано важко ударив. Він закам'янів, упився благальними очима в вартового, не мав сили сказати ані слова. А в голові думки — блискавками, одна за одною: „Що ж я наробив? Це ж я тата як скривдив! А що ж я тепер скажу матері? Доніс? Дотупав?!".

Отямився Михась тільки тоді, коли почув, як вартовий крикнув: „Геть, шмаркачу!". І тоді Михась повернувся до виходу, щоб бігти звідси. Але ноги не слухали наказу бігти, а пересували його до порога — так само, мабуть, довго, як довго він тупав із Піщальників до татової домівки...

Він обійшов тюрму аж поза яром. І хотів, і боявся побачити тата. Впився очима в горішній поверх понурого будинку з сірої цегли. В одному заґратованому вікні він не раз бачив тата, коли приходив сюди з матір'ю. Та тепер вікно було порожнє. Довго стояв Михась, боязко поглядаючи на те страшне вікно, що як залізними кліщами тримає й не випускає його рідного ще з-перед Великодня. Коли Михась приходив сюди з мамою, вони щоразу хоч на одну коротку мить тата бачили. Між ґратами тоді з'являлося бліде, заросле сірою бородою, обличчя, одна рука трималась за поперечку, друга подавала їм знак. І ті знаки Михась добре знає: як татові треба принести на другий четвер сорочку, він показує собі на груди, на плечі. А як їсти — розкриває рота і підносить до нього пальця... Сьогодні — у вікні немає нікого. Може Михась запізно прийшов? Авже ж, запізно. Тато звикли, що вони приходять із матір'ю зранку, а тепер уже по обіді...

І раптом Михась увесь затрусився. На ґратованій поперечці татового вікна з'явилась одна, потім друга рука, потім шматочок білого обличчя. Чоловік позіхнув, чи глибоко зітхнув, ковтаючи чисте повітр'я з волі, а потім підніс одну руку до рота... „Тато хоче їсти?!" — блискавкою шуґнула думка Михасеві, хоч він і не був певний, що то таки він, його добрий тато, якого він сьогодні так скривдив... Не був певний, бо стояв не на тому місці, де звичайно виглядав тата. Боявся. І хотів побачити, а боявся. Боявся свого злочину перед татом.

У вікні примара так само несподівано зникла, як і появилась. І Михась довго ще стояв, безнадійно поглядаючи на заґратоване вікно найвищого поверху сірого, понурого будинку...

—о—

Сонце вже схилялось над вечір, коли Михась, вертаючись від тюрми, дотупав до берізки, де залишив Марійку. Вирішив, що доведе дівчину додому і все-все розкаже матері.

Коли підходив до Марійки, ще здалеку побачив, що вона сидить під берізкою, як і сиділа. І здалося навіть, що й тепер усміхається до нього чарівною матірною усмішкою. А коли наблизився, став закам'янілий. Марійка справді сиділа непорушно, але, замість усмішки, на нього дивились, густо обліплені великими синьо-зеленими мухами, губи дівчинки. Довкола незаплющених очей теж купами вовтузились мухи. Вони настирливо, уїдливо - огидно дзижчали...

Михасеві одразу прийшло в думку — тікати звідси безвісті. А куди втечеш? А якими ногами втечеш? Оцими, що він уже їх теж поворухнути не всилі?..

Перемагаючи страх, відігнав від Марійчиного обличчя мухи. Сів біля неї, взявши її похололу вже руку в свою, ще теплу. Прислухався до того, як колотиться йому в грудях переляканe серце, прислухався, якт шелестять важкі колоски буйного жита поблизу... Про що вони шелестять... Ось здалося Михасеві, що колоски починають нашіптувати - співати. Прислухався. Про що співає буйне соковите жито в такий страшний для Михася час? Може це жито співає:

„Ой, у полі жито,
Копитами збито.
Під білою берізкою
Козаченька вбито...

Ой, убито — вбито,
Затягнуто в жито,
Червоною китайкою
Личенько прикрито..."

Глянув на Марійку. А в неї, бідної, й личенько не вкрите... І знову ті кляті мухи... Підвівся, вирвав у ровенку кілька лапатих, запорошених лопушин, дбайливо прикрив дівчинці лице. Потім виломив гіллячку з берізки, з двох галузок зробив маленького хрестика, поклав Марійці в голови. А густе жито колихалось, жито шелестіло і наспівувало. І знову Михась дочув у тому шелесті - співі:

„Ой, коли б ти, дівчинонько,
Була багатенька,
Взяв би тебе за рученьку,
Повів до батенька..."

Рвучко випростався, повернувшись до широко розгойданих хвиль жита.

— І ти, буйне та соковите жито, знущаєшся з мене? За мій злочин перед татом? Співай собі, знущайся, може так мені й треба!..

Круто повернувся і потупав помаленьку — до містечка...

—о—

З того вечора незчисленна армія українських безпритульних дітей, на Україні сущих, збільшилася на ще одного безпритульного українського хлопчика — Михася...

Олена Лотоцька

НА МІЖНАРОДНОМУ ҐРУНТІ

(1)

Дня 5-го лютого виступом у Торонті закінчила я об'їздку по містах ЗДА й Канади, якою старалась я поділитись своїми враженнями з міжнародного конґресу в Гельсінках з українським громадянством. Об'їздка дала мені нагоду говорити в різній формі: в великих залях і в малих гуртах, у вироблених середовищах і в менше активних, врешті зіткнулась і з американським слухачем. І хоч реакція на мої слова була різна, проте з усіх цих зустрічей я винесла висновок, що проблеми міжнародного жіночого руху все ще дуже мало відомі.

Тому, хоч старалась у своїх доповідях накреслити цілий засяг конґресу, проте вважаю за доцільне ще і в пресі насвітлити цю справу.

Про ідеї та постанови Міжнародної Жіночої Ради (МЖР) у нас уже писалося. Пригадую тут лише факт, що в заснування цієї міжнародної централі покладено засади, що лучать, а не роз'єднують людство, а її золоте правило звучить: „Роби другому так, як ти хочеш, щоб тобі чинили". Ініціятиву до створення МЖР дали передові діячки жіночого руху, що бажали обміну думок про найбільш актуальні проблеми світу. Від обміну думок вони швидко перейшли до дії. Бо на з'їзді в 1899 р., що відбувся в Лондоні, МЖР розглянула питання арбітражу міжнародних конфліктів. У тому самому часі відбувалась у Гаазі перша Міжнародна Конференція Миру. Резолюції свого з'їзду Міжнародна Жіноча Рада предложила Конференції в Гаазі, але їх не узгляднено.

На другій Мировій Конференції в 1906 р. уже прийнято делеґацію МЖР. А в 1919 році, коли в Версалю дискутовано програму Ліґи Націй, президент Вилсон дозволив представниці жіноцтва промовляти на заг. сесії, бо „вона репрезентує матерей світу". Нею була леді Абердін, тодішня голова МЖР. Вона поставила домагання включити такі точки в цю програму: допущення жінок до Ліґи Націй, право голосування для жінок, поборювання торгівлі жінками й дітьми у всякій формі і створення Міжнародного Осередку Освіти і Здоров'я при Лізі Націй. Президент Вилсон погодився на ті домагання та признався „що не подумав про те, щоб їх видвигнути". Великий державний муж признав, що пригадка жіночої делеґації прийшла саме в час. І справді — при Лізі Націй створено Комісію Охорони Жінки й Дитини, а вона у свою чергу випрацювала проєкти Міжнародних законів у тому напрямку, що їх пізніше прийняли Об'єднані Нації.

Другим виступом Міжнародної Жіночої Ради, що створив історичний прецеденс, була Міжнародна Конференція у Вемблі, в Англії у 1924 р., що мала за тему запобігання війні. Тут вперше у світі порушено потребу піддержки менше розвинених країн. Засада, яку 25 років пізніше перейняли Об'єднані Нації.

1931 р. відбулась у Римі конференція комісії МЖР, що була присвячена впливу кіна і радія на умовий розвій дітвори. Конференцію відбуто спільно з Міжнародним Комітетом Освітньої Кінематографії, був заступлений також Інститут Інтелектуальної Співпраці, передвісник ЮНЕСКО. Конференція поклала натиск на виховне значення кіна, вимагала цензури молодечих фільмів та нагляду при накручуванні.

Ці виступи МЖР показують її чуйність у всіх проблемах людського і громадського життя. Тому й не диво, що вкоротці по другій світовій війні МЖР дістала консультативний статус при Економічній і Суспільній Раді ОН. Три її з'їзди, що відбулись по війні, виказують тісний зв'язок МЖР із актуальними проблемами світу. Перший у Филаделфії (1947) мав за гасло „Відповідальність свободи", бажаючи впровадити світ знов у свідомість демократії. Другий в Атенах (1951) „Жінка — творцем життя" мав допомогти у відбудові, а третій у Гельсінках (1954) „Жінка в атомовій добі" мав освідомити жінці перелім, що його впроваджує винахід атому.

І справді, конґрес у Гельсінках старався в усіх ділянках це представити. Засяг конґресу був дуже широкий, бо Міжнародна Жіноча Рада охоплює багато ділянок жіночого життя. У 14 комісіях розглядає вона справу світового миру, законів, переселення, суспільної опіки, освіти, включно до домашнього господарства й гігієни. В усіх цих ділянках працювали фахівці, що представили найновіші течії і проблеми та їх розв'язку з точки погляду Міжнародної Жіночої Ради. Як відомо, я увійшла у склад 20-членної американської делеґації, що репрезентувала Національну Раду Жінок Америки. Союз Українок Америки від 1952 року є членом НРЖА і мене, як голову СУА, на конґрес запросили. Це була велика нагода увійти на терен „жіночого парляменту", з якого усунено українок ще в 1929 році. Правда, я не їхала як офіційна представниця України, бо недержавних націй, чи країн із поза залізної заслони Міжнародна Жіноча Рада між своїми членами не має. Одначе у складі американської делеґації мені була дана можливість порушити й українські проблеми, нав'язати цінні зв'язки і — як я тихо сподівалась — таки видвигнути справу вступу жіноцтва недержавних націй до МЖР.

Ще на передконґресовій нараді в Ню Йорку мені доручено переглянути справи переселення, бо я мала репрезентувати ЗДА в дотичній комісії, де головувала французженка п. Шевальє.

Впродовж трьох днів ми розглядали всі проблеми переселення, що їх внесла президія МЖР і Національні Ради поодиноких країн. До деяких справ вже було насвітлення Високого Комісара для Втікачів, в інших знову опінія інших міжнародних чинників. Центральну увагу приділено проблемі переселення німців, як найпекучішій в Европі. Тут я знайшла можливість виступити з недомаганнями наших залишенців в Европі, що знайшло належне зрозуміння. Наш письмовий матеріял, що я внесла, п. Шевальє поставила іншим делеґаткам за приклад добре зреферованої проблеми.

І в комісії переселення покладено натиск на переворот, що його приносить із собою атомова енергія. Він передбачає в дальшому пересунення людства з країн перенаселених до таких із можливостями розвою. Це й потягне за собою переселення жінок, а тому треба подумати про суспільну опіку над ними.

Дуже цікавою була праця комісії Миру й Міжнародних Взаємин, якій я могла коротко прислухуватись. Голова цієї Комісії підкреслила, що її становище у цьому часі подвійно трудне. Слово „мир" перетворилось уже в фарсу, якою воюють комуністи і зловживають легковірні сентименталісти. Тому треба мир будувати на тривкішій основі. Розглядаючи правні, соціологічні й економічні умовини кожної країни, треба запобігати у світі можливим конфліктам і катастрофам. Це й веде до кращих міжнародних взаємин, які також плекає ця комісія. І вслід за тим старається переглянути всі міжнародні установи та їх гасла, щоб збагнути їх цілеспрямованість та питому вагу. Таким робом Комісії вдалось остерегти зорганізоване жіноцтво вільного світу перед „Лігою Охорони Дитини" та „Світовим Центром Жіночих Організацій".

(Продовження буде)

ЗАКЛИК

з приводу відзначення річниць СВУ-СУМ-у

У 1925 році розпочався перший за часів большевицької окупації України масовий рух спротиву українського народу — український загально національний резистанс — рух Спілки Визволення України та Спілки Української Молоді. Після героїчних визвольних змагань українського народу рр. 1917-1921, це була перша спроба організованого широко розповсюдженого руху, що охопив всі шари української людности, починаючи від найбідніших селян та робітників і кінчаючи духовою елітою народу — академіками.

Рух цей не був рухом партійним, становим чи клясовим, — рух цей був всенародним і в цьому була сила, велич його, в цьому була смертельна небезпека цього руху для московсько - большевицького окупанта.

На протязі короткого часу організація СВУ — СУМ-у охопила всю Україну, створила неперевершену по своїй величі ідеологічну базу, провела ґрандіозну національно - ідеологічну акцію.

У 1930 році рух СВУ — СУМ-у був частково розгромлений і низка провідних його діячів, на чолі з академіком Сергієм Єфремовим, була посаджена окупаційною владою на лаву підсудних.

З 9-го березня по 19-те квітня 1930 року тривав так званий показовий процес над діячами СВУ — СУМ-у, завданням якого було скомпромітувати українські визвольні змагання, українську національну ідею.

Але задум московського наїздника скомпромітувати в очах українського народу ідеї і діяльність СВУ — СУМ-у не вдалось виконати, бо ці ідеї були, є і будуть ідеями всієї нашої нації.

У березні - квітні 1930 року окупант посадив на лави підсудних не діячів СВУ — СУМ-у, а весь український нарід. Це наш нарід добре відчував, про що знав і московський окупант.

Процес СВУ — СУМ-у закінчився засудженням, а потім висилкою на каторгу десятків членів СВУ — СУМ-у, знищенням без суду тисяч українських патріотів, але процес цей не міг зломити спротиву українського народу, не міг поконати прагнення українського народу до волі і самостійного державного існування.

Після процесу в різних місцях України виникли десятки відвертих повстань, створювались тисячі груп прихильників і продовжувачів справи СВУ — СУМ-у. Дальші десятиріччя продовжувалась невпинна боротьба українського народу за свою волю.

Коли виникла друга світова війна, на поверхню життя з глибокого підпілля вийшли мільйони українських патріотів, які несли в своїх серцях незабутні ідеї визвольних змагань 1917-1921 рр., ідеї СВУ — СУМ-у, ідеї боротьби за свою національну волю і самостійне державне існування.

Героїчна Українська Повстанська Армія виникла на ґрунті минулої боротьби і традицій 1917-1921 рр., на ґрунті ідей і прагнень СВУ — СУМ-у та націоналістичного руху.

Так продовжувалась безперервна традиція боротьби українського народу, традиція українського визвольного руху.

1955 рік — це рік 30-річчя постання СВУ — СУМ-у і 25-річчя процесу СВУ — СУМ-у, який показав усьому світові незламність української національної ідеї. Нашим обов'язком на чужині, обов'язком всіх без винятку українців, з яких би земель України вони не походили, до яких політичних оґрупувань вони б не належали, є гідно відзначити ці дві знаменні в історії українського визвольного руху, річниці.

У 1955 році згадаймо тих, хто в невимовно важких умовинах російсько - комуністичної окупації не завагався піднести прапор визволення України від московського окупанта, згадаймо десятки тисяч українських патріотів, які об'єднані єдиною ідеєю — визволення України, принесли на вівтар Батьківщини не лише свою працю, але і своє життя. У 1955 році згадаймо ці величні ідеї, які об'єднували всіх учасників руху СВУ — СУМ-у, незалежно від того, з яких шарів людности чи політичних груп прийшли ці учасники до СВУ — СУМ-у.

У 1955 році відзначимо всі разом, незалежно від наших ідеологічних і політичних переконань, пам'ять тих, хто боровся за Україну, призадумаймось над тим, що голосили ті люди, чого вони прагнули. Подумаймо про те, що вони в ім'я єдиної ідеї визволення України пожертвували своїми груповими чи особистими інтересами, своїми амбіціями і об'єдналися в єдиний, монолітний рух.

У 1955 році об'єднаними силами всіх українців зазнайомимо вільний світ з змаганнями українського народу, з ідеями та працею Спілки Визволення України та Спілки Української Молоді, на прикладі того руху покажім силу спротиву українського народу московському наїздникові.

Головна Управа СВУ на чужині та Центральний Комітет Спілки Української Молоді звертається до українців розсіяних по всьому світі, незалежно від їх політичних переконань, до всіх політичних, громадських, станових, наукових організацій з закликом, об'єднаними силами, широко відзначити 30 річницю організації СВУ — СУМ та 25-річчя процесу проти них.

Нехай не буде жадної української політичної самостійницької організації, жадної української громадської, станової, наукової організації, жадного українця в світі, який не взяв би участи у відзначенні цих роковин.

Згадуючи величні гасла СВУ — СУМ-у і перш за все гасло об'єднаної боротьби з ворогом — відзначимо ці роковини об'єднаною акцією.

За Головну Управу Спілки Визволення України:
проф. д-р В. Плющ, голова
За Центральний Комітет Спілки Української Молоді:
О. Калиник, голова

ВШАНУВАЛИ ПАМ'ЯТЬ Д-РА МИШУГИ

У рубриці під цим заголовком в числі „Свободи" з суботи 19-го березня ц. р. оголошено поміж Жертводавцями помилково, що замість квітів на могилу д-ра Л. Мишуги склав 10 долярів на Народний Фонд п. **Мих. Суховерський**, — а має бути **Мих. Сухорський**, що оцим спростовуємо.

● **Американсько-еспанська** умова про мішані подружжя протестантів із католичками на терені Еспанії, при чому бралось під увагу вояків з американських баз в Еспанії — не ввійшла в життя наслідком протесту церковних протестантських чинників. Згадана умова брала під увагу, що в Еспанії католицька Церква є державною,— протестантські духовні кола в ЗДА зажадали повної свободи мішаних подруж.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Міннеаполіс, Мін.

Інтересні доповіді

Дня 27-го лютого 1955 р. в Міннеаполісі відбулися дуже цікаві доповіді проф. Олександра Корсунського, д-ра Теодосія Кордуби та агронома-інж. Макаря Каплистого на тему: „Пташинне господарство в ЗДА". Доповідачі, маючи за собою великі теоретичні і практичні знання, дуже радо поділилися ними зі своїми слухачами. Вони ясно та із усіма деталями представили, як закладати і вирощувати кури та індики, і яку користь вони приносять.

Наша публіка дуже радо вітає та оцінює такого роду доповіді.

Л. Л.

Дітройт, Міш.

Поклін Т. Г. Шевченкові

Дітройт відзначив в цьому році Шевченківські Роковини величавим святом, яке відбулося дня 13-го березня в авдиторії української католицької парафіяльної школи при вулиці Коммор. Свято влаштувала Федерація Американських Українців стейту Мішиґен.

Академію започатковано Американським Гимном, а голова Федерації п. Василь Довгань відкрив її, вітаючи всіх присутніх. Українська Капеля Бандуристів ім. Т. Шевченка в повному складі відспівала „Заповіт" Шевченка.

Святочне слово п. з. „Тарас Шевченко — національний пророк" виголосив д-р Денис Квітковський. Промова була добре продумана, коротка і добре виголошена. Пані Ірина Решетилович, як все так і на святі, віді́грала по-мистецьки на піяні етюд, оп. 25 Фр. Шопена і сонату, оп. 57, Л. Бетговена. На закінчення першої частини п. В. Колосюк віддеклямував добре короткий змістовний вірш Петра К.-Криниці п. з. „Тарас Шевченко".

Другу частину свята в честь її Патрона виповнила Капеля Бандуристів, яка виконала інструментально - вокальну суїту з творів Великого Кобзаря України, при деклямаціях артиста Івана Уманцева. Пісні переплітались з говореним словом і зливались в один могутній звук краси. „На розпуті кобзар сидить" — зачинає артист, а бандури: „Реве та стогне" і так через: „Ой, літа орел", „Де поділось козачество", „Встає хмара з-за лиману", „Замовк козак, сумуючи", „Думи мої, думи мої", „Вітре буйний", „Ой, нема, нема", „Так у Скутарі козаки співали", аж до могутнього: „Гей, злітались орли" — К. Стеценка. Свято закінчено відспіванням національного гимну.

Сцена була убрана скромно, але зі смаком. Портрет Поета, прибраний вишивками, по боках орнаменти, а на них дати 1814 і 1955; під портретом бандура, трохи квітів і зелені. Це праця п. І. Лукіянчука, його ж роботи і портрет, трохи інший, як ми звикли бачити.

Іван Білоус

Віндсор, Онт., Канада

Загальні Річні Збори Українського Народного Союзу, Відділ ч. 341 відбулися 13-го березня в залі Українського Національного Дому о год. 3-ій пополудні.

Збори відкрив голова Відділу п. Богдан Зелений, прохаючи, щоб збори вибрали Президію. Олекса Косіковський обраний на предсідника, попросив членів, щоб вставанням з місць та мовчанкою вшанували членів, які відійшли від нас на все.

Протокол з останніх річних зборів прочитав п. Павло Дуда. З черги складав звіт п. Богдан Зелений, голова Відділу. Він твердив, що заряд робив все, що було в його спроможностях. Закликав збори, щоб вставанням з місць вшанували пам'ять д-ра Луки Мишуги.

По прочитанні програми зборів, предсідник сказав зборам про Український Народний Союз. Він говорив, що у Віндзорі засновано перший Відділ УНС в Канаді. Також згадав, хто причинився до заснування Відділу. В дальшому звітували: голова п. А. Гринюк, рекордовий секретар п. Павло Дуба, довголітній фінансовий секретар п. Іван Хрін, касир п. Роман Ковч, та члени Контрольної Комісії: пп. Йосип Войтович і Василь Лозинський. Вони і дали внесок на уділення абсолюторії уступаючому Проводові.

Предсідник зборів п. Олекса Косіковський подякував всім урядникам за звіти і тоді приступлено до вибору нової Управи, до якої ввійшли:

Голова — п. Богдан Зелений, заступник голови — А. Гринюк, рекордовий секретар — Павло Дуда, фінансовий секретар — Іван Хрін, касир — Роман Ковч.

Контрольна Комісія: п. Василь Бойко, п. Йосип Войтович, п. Василь Лозинський.

Представниками до Комітету Українців Канади обрано: п. Василя Бойка і п. А. Гренюка. Збори вирішили відсвяткувати ювілей 60-річчя Українського Народного Союзу. На закінчення голова п. Богдан Зелений закликав членів, щоб кожний придбав бодай одного нового члена, а предсідник зборів закликав Управу до більш посиленої праці, для оживлення Відділу і щоб Управа частіше сходилася на засідання. Відспівавши „Не пора" — збори закінчено.

Олекса Лисий, секр. зборів

ВІСТІ З УКРАЇНИ

ЗИМОВІ ЗМАГАННЯ ЛЕГКОАТЛЕТІВ

26 областей України взяли участь в 5-х зимових всеукраїнських змаганнях з легкої атлетики. У цих змаганнях вперше взяли участь також спортовці новоприєднаного Криму. На змаганнях п'ять областей — Тернопільська, Рівенська, Кіровоградська, Станиславівська, Чернівецька — і дружини Одеси та Харкова показали зовсім незначні осяги. У бігу на 60 м. серед жінок зайняла перше місце чемпіонка Европи В. Крепкина (Київ). Її час — 7.6 сек. Скок з жердкою виграла В. Чорнобай (Львів) — 4.15 м., а скок у висоту — В. Костюкова (Львів) — 1.55 м. і скок у довжину — Л. Каменець (Львів), подолавши 5.37 м. Біг на 80 м. через плітки виграла М. Макошина (Київ) за 11.9 сек. Н. Гордієнко (Київ) програла їй тільки одну секунду. На віддалі 800 м. найсильнішою виявила себе Л. Лисенко (Дніпропетровськ) — 2.18, 8, а Л. Бондаренко (Запоріжжя) програла їй тільки 1.2 сек. Серед чоловіків варто відзначити осяг В. Костюкова (Київ) у бігу на 800 м. Цю відстань подолав він за 1.59,6" сек. Біг на 5.000 м. виграв І. Чернявський (Черкаси). Його час — 15.09, 4. Дружинову першість здобула перша дружина Києва, на другому місці — друга дружина Києва, на третьому — дружина Львова.

НОВИЙ УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКИЙ СЛОВНИК

Інститут мовознавства Академії Наук УССР підготовив до друку другий том українсько - російського словника, що охоплює слова української літературної мови від „З" до „Н" включно і переклад їх на російську мову. Якщо й цей словник виготовлено за принципом вже виданого російсько - українського словника, де українську лексику упорядчики подбали якнайбільше зблизити до „братньої" російської лексики, то нічого, крім шкоди, українському народові він не дасть.

НОВІ КНИЖКИ

Вітрового батька торба. Народні казки з ілюстраціями Олени Кульчицької. Видавництво Михайла Борецького. (Ню Йорк, 1955). Сторін 126.

Видавець призначив цю свою книжку „нашим найменшим", але її з користю прочитають і старші діти, бо вона напевно їх зацікавить. Перевидання цих народних казок з ілюстраціями Ол. Кульчицької — це дійсне збагачення нашої дитячої літератури, якої в нас ніколи не було забагато, а тепер її таки дошкульно бракує, хоч потреба більша, як будь-коли.

В книжці надруковано 15 казок: Сом, рак і щука, В'юн і щука, Лисиця і рак, Господар і вуж, Козел і баран, Кінь і осел, З коня верблюд, Медвежі жарти, Сорока і півень, Лисиця і журавель, Лебідь, щука і рак, Песиньський, Жабиньський, Сухиньський і Золотокудрії синицариці, Лови, Торба і Калиточка. Народні казки завжди були доброю дитячою лектурою. Тут в наших обставинах, вони можуть бути добрим засобом для збагачення словника наших дітей, які, живучи по містах, не мають нагоди запізнатися з українським селом, що є тлом багатьох казок. До повного і кращого використання цієї книжки з казками, причиняються прекрасні ілюстрації Олени Кульчицької, вміщені на кожній півсторінці книжки. Вони допоможуть старшим особам, які читатимуть або пояснюватимуть дітям ці казки, унаочнювати цю лектуру.

Мабуть, технічний спосіб видання цієї цінної книжки не дозволив авторові справити кілька правописних помилок („великодню суботу" — замість „Великодню с."; „багата стрільців" — зам. „багато стрільців", „закуткудакала" — зам. „закудкудакала", та „як би" — зам. „якби" наприклад: „як би нам хата тепла"). Але незначні правописні недогляди зовсім не зменшують вартости цього нового видання для наших дітей, з якого вони напевно будуть вдоволені. Книжка надрукована більшими черенками і в більшому форматі, з великими ілюстраціями, що також має свою добру сторінку в виданнях для дітей.

Л. Луців.

З Відчитової Залі

Нова праця про Галицько-Волинську Державу

Дня 27 лютого 1955 р. зреферував п. Павло Грицак на засіданню Історично - філософічної Секції Наукового Товариства ім. Шевченка в Ню Йорку свою нову працю про історію Галицько - Волинської держави.

Коли поглянути на місце Галицько-Волинської держави в українській історіографії, то в процесі вивчення історії цієї держави можна відзначити три фази: загально - російська (експонентом якої, як це не дивно сьогодні, був галицький учений-москвофіл Д. Зубрицький, 1855 року), „рутенська", в якій галицько - волинське населення трактується, як миршавенький народець між Росією та Австрією (І. Шараневич, 1863), загально - українська (Грушевський у третьому томі Історії України-Руси, який одначе не є монографічним оглядом Галицько - Волинської держави, а розглядом її місця в українському історичному процесі), крайнє західньо - европейська (Томашівський, 1919), та знов таки загально-російська в праці російського націонал-шовініста В. Пашуто, виданій Академією Наук СРСР у 1950 році.

Українське суспільство замало цікавиться історією Галицько - Волинської держави, тому ініціятива розгляду тієї історії переходить в чужі руки, які цю історію пишуть з наміром шкодити українській справі, а навіть фальсифікують саму історію. Українська наука мусить підійти до справи вивчення історії Галицько-Волинської держави як фази в розвою українського державного процесу взагалі та вивчати її історію не як провінційну політичну формацію на західніх окраїнах української етнічної території, але як цілість українського історичного буття в 13-14 стол. Від часу появи третього тому Історії України-Руси М. Грушевського опубліковано чимало нового історичного джерельного матеріялу, який основно змінює загальноприйняті концепції про історію Галицько - Волинської держави. З опублікованого після 1914 року матеріялу виразно видно, що Галицько-Волинська держава була соборною державою українського народу під кінець 13 стол. та на початку 14 стол., хоч — при сьогоднішньому стані вивчення того матеріялу — ми не знаємо, які історичні процеси довели до такого стану речі. При докладному розгляді доступного сьогодні історичного матеріялу виявилося, що Галицько - Волинська держава провадила активну східню політику. Грушевський не торкався цього аспекту Галицько - Волинської історії, будучи зовсім під впливом т. зв. Галицько - Волинського Літопису, який спрямований на захід і на якому ніяк не можна будувати цілої історії Галицько-Волинської держави. Треба теж закинути думку про одноцілу і одностайну політику татарів супроти Галицько-Волинської держави, бо джерела недвозначно вказують на те, що ця політика була різна в різних часах і обставинах. Золота Орда й столиця великих ханів у Монголії не раз провадила зовсім протилежну політику, з чого користав, напр., Данило, основоположник української східньої політики, так як його батько Роман був основоположником західньої політики Галицько-Волинської держави.

Вивчення територіяльної бази Галицько-Волинської держави виразно підкреслить вагу Волині в системі східньо-европейської історії та історичної географії. Натиск Галицько-Волинської держави на північ пересував її границі під Гродно й на північ від Новгородка, українські князі засідають на престолах Литви, Австрії, Сербії, Болгарії. Українське суспільство узахідлюється до тієї міри, що унія з Римом стає чимсь зовсім самозрозумілим в очах літописця. Галицький єпископ Артемій воліє втекти в католицьку Угорщину, ніж жити під управою православного князя Данила і т. д. Українські й польські князі заключають між собою детальні договори про злагіднення засобів ведення війни та захист цивільного населення в часі воєнних походів. Волинські князі перебирають формальний протекторат над сусідньою польською Мазовією.

Експансія Галицько-Волинської держави на схід починається за часів Данила і має свій вислів у прилученні Києва, за відомом і за дозволом татарів. Данило здобуває право обсади Київського митрополичого стола. Чернігівські князі переорієнтовуються на Галицько-Волинську державу і в тракті політики приязні з Левом і Юрієм І, загніжджуються в Києві. За джерелами, що недавно увійшли в науковий обіг, впливи Галицько - Волинської держави поширилися й на Лівобережжя, а еспанська „Книга знання" називає навіть Сіверщину частиною Галицько - Волинської держави. Документарно потверджується поширення Галицько-Волинської держави на південь аж по Болгарію та Дунай.

На нові основи треба поставити студії інтелектуального клімату, серед якого творилася ідеологія галицько - волинського суспільства. Врешті, треба подумати, чи „Галицько - Волинська держава" є правильною назвою для дискутованої політичної формації. В очах сучасників вона була, скорше всього, Великим князівством Руським. Загально вживана назва робить кривду волинському вкладові в побудову цієї „другої Руси".

Після доповіді відбулася довга дискусія, в якій брали участь: проф. М. Андрусяк, проф. В. Січинський, проф. Б. Загайкевич, д-р Е. Перейма.

Українська Вільна Академія Наук у США
11½ Вест 26-та вул., Ню Йорк
НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ
в суботу, 26-го березня 1955 р., о 6-ій год. вечора в приміщенні УВАН
відбудеться
Наукова Конференція
з доповіддю
Д-р Йосип Ліхтен
„З Досліджень українсько-жидівських взаємин".
Вхід вільний.
УВАН у США.

Українська Вільна Академія Наук у США
Засідання Історичної Секції
відбудеться
в неділю, 27-го березня 1955 р.,
о год. 5:30 в приміщенні УВАН у США, 11½ Вест 26-та вул., Ню Йорк.
Проф. О. Оглоблин
зробить доповідь — спогади про наукову діяльність проф. Антона Степановича Синявського.
Буде зачитана доповідь п. **Любомира Винаря**
„Переїзд Бруна - Боніфація з Кверфурту через Київ часів Володимира Великого (1006-1007).
Вхід вільний.
Керівництво Секції.

ТОВАРИСТВО УКРАЇНСЬКИХ ІНЖЕНЕРІВ В АМЕРИЦІ
повідомляє, що
в суботу, дня 26-го березня 1955 р.,
о год. 7 веч. в домівці Т-ва при 78 Ст. Маркс Пл., Ню Йорк
відбудеться доповідь **проф. ЗАЙЦЕВА:**
„Енерґетика України в аспекті світового енерґетичного господарства".
Гостям раді.

ОСЕРЕДОК МАТІРНОГО СОЮЗУ УКРАЇНОК В НЮ ЙОРКУ
запрошує Пань на
ШИРШІ СХОДИНИ — в неділю, 27-го березня 1955 р.
В програмі: **Патетична соната Миколи Куліша** — доповідає **Наталя Лівицька - Холодна.**
Початок о год. 3:30 попол., в домівці Т-ва при 320 E. 14th St.
Управа.

Гомфрі — за збільшення податків на газоліну

Вашингтон. — Секретар скарбу Джордж М. Гомфрі заявив на Сенатській Підкомісії Публічних Шляхів, що він не буде протестувати, коли Конгрес підвищить податок на газоліну, щоб з тих фондів можна було фінансувати програму розбудови шляхів, запроєктовану президентом Айзенгавером. Гомфрі сказав, що цю програму, реалізація якої коштуватиме 101 більйон долярів, можна буде здійснити тим скорше, чим скорше Конгрес знайде потрібні кошти. Гомфрі не погоджується на те, щоб витрати на цю програму збільшували федеральну заборгованість, і пропонує фінансування будови нових шляхів переводити з оплат, які мусять складати особи, що користуватимуться новими шляхами. Федеральний податок на газоліну становить два центи від ґальона, і дає коло 915 мільйонів долярів річно. Гомфрі думає, що окрема корпорація змогла б видати бонди на будову шляхів, і хоч цей спосіб фінансування був би дещо дорожчий, але він не збільшить державну заборгованість.

Сенат за 10-відсоткову підвишку платні поштовикам

Вашингтон. — Голова Сенатської Поштової Комісії демократ Олін Д. Джанстон вважає, що в Сенаті буде досить голосів, щоб ухвалити поштовикам підвищення платні на 10 відсотків. Ця підвишка відносилася б і до цивільних федеральних урядовців. Палата Репрезентантів не погоджується на запропоновану урядом підвишку в висоті 7.5 відсотка. Президент Айзенгавер вже кілька разів натякав на те, що він знову поставить „вето", як зробив це минулого року, коли Конґрес прийме законопроєкт про 10-відсоткову підвишку платні поштовикам. Сенатор Джанстон заявив, що, на його думку, Сенат ухвалить десятивідсоткову підвишку, і президент вже напевно зрозумів, що в політиці часом треба йти на компроміси.

25 більйонів на каналізацію міст

Вашингтон. — Департаменти торгівці і праці видали спільне повідомлення про те, що впродовж найближчих десяти років треба буде видати на каналізацію міст і їхніх околиць 25 більйонів долярів. До цієї суми входили б і кошти на розбудову водопроводів. Населення міст в ЗДА швидко зростає, а в зв'язку з цим зростають кошти для задоволення вимог гігієни. Брак відповідної каналізації спричиняє занечищення рік, які пливуть через міста, або близько них. Десять більйонів долярів треба видати на розбудову каналізації, а 15 більйонів — на поширення водопроводів.

Черчил заперечує пліткам про свою недалеку димісію

Лондон. — 81-річний Черчил напівжартома, напівсердито заперечив, що поголоски про його недалекий відхід від державних справ відповідають правді. Він назвав їх „журналістичним базіканням" і радив не брати їх поважно. Однак більшість англійської преси твердить, що Винстон Черчил відійде ще цієї весни. Деякі лондонські газети навіть не надрукували Черчилового заперечення і вміщують дальші міркування про зміну в англійському уряді. Найбільше хвилюються опозиційні соціялісти з Партії Праці. Тому, що за англійською конституцією уряд має право передчасно розв'язати парлямент і розписати нові вибори, коли вважатиме це за відповідне, Партія Праці хоче знати якмога скоріше, коли насправді відбудуться нові вибори, щоб могти до них приготовитися. Зміна на становищі прем'єра та керівника консервативної партії і прихід на це становище Антоні Ідена були б очевидним передвісником осінніх виборів. Тому проблемою зміни на становищі прем'єра цікавляться не тільки керівні політичні діячі, але й маси політично зорганізованого англійського громадянства.

● **Число автових катастроф** у Ню Йорку за попередній тиждень збільшилося в порівнянні з цим самим тижнем у попередньому році в такий спосіб: 617 і 571. Поранених відповідно: 813 і 764.

ПОМІЧНИК І ОПОНЕНТ ГІТЛЕРА

Отто Штрассер, який свого часу допоміг Гітлерові створити націстичну партію і опісля створив у ній опозиційне крило та мусів, рятуючи своє життя, втікати, як Гітлер в 1933 році почав чистку, вернувся тепер з вигнання з Канади назад до Німеччини і поселився у Франкфурті.

Зі Спорту

НОВИНКИ СУАСТ

Українська збірна відбиванки СУАСТ здобула гарний успіх у турнірі ІМСА чотирьох східніх стейтів. На дванадцять дружин-учасників українці, які цим разом виступали в одностроях „Тризуба", зайняли в кінцевому точкуванні четверте місце. В складі збірної грали: Заяць, Гринішак, Сохан, Гунчак, Вербицький, Микитин, Завадович, Гайдучок, Бадуляк, Савчин, Трицецький.

Висліди поодиноких зустрічей українських репрезентантів:

Українці — Вест Сайд	2:1
Українці — Кемден	2:1
Українці — Вінґгемптон	0:2
Українці — Сан Ойл	1:0
Українці — Вашинґтон	0:1

Ланка столової сиїтківки (пінґпонґу) СУАСТ влаштовує в неділю 27 березня о год. 11-ій рано в приміщенні Бродвей Тейбл Тенніс Кортс при 1721 Бродвей у Ню Йорку турнір столової ситківки за індивідуальне і дружинове першенство східніх стейтів (СУАСТ).

В днях 8, 9 і 10 квітня заходом Українського Олімпійського Комітету відбудеться олімпійський турнір столової ситківки (в програмі Олімпіяди) за індивідуальне і клюбове першенство українців ЗДА і Канади.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

Змагання „Литтл Клаб" — „Січ" запротестовані. — Провід УСК „Січ", Елизабет запротестував змагання з „Литтл Клабом" (0:2), мотивуючи протест тим, що филаделфійці уживали, незгідно з правильником гор за Чашу Аматорів Америки, аж 17 змагунів, доказом чого є їх офіційно поданий склад. Правильник обмежує число змагунів на тих самих змаганнях до 15-ти. Коли б Футбольний Союз Америки розглянув цю справу прихильно для „Січі", змагання ці були б повторені вже правдоподібно в Елизабеті.

Юрій Кулішенко, відомий футболіст-воротар, бувший змагун Ульмівського Футб. Клюбу німецької Оберліґи та СК Айнтрахт з Асторії, перейшов на постійно боронити воріт елизабетської „Січі", мимо приманливих запрошень до професійних клюбів. Кулішенко вже рік служить у „дядька Сема" і буде доїжджати на змагання „Січі".

У Футбольній Лізі Стейту Ню Джерзі веде в показнику „А кляси" „Марітімо", перед „Січчю", „Антр Ну", „Іберією" і „Карні". „Січ" досі має найкращі вигляди на першенство, тому що всі її суперники мають більше від неї втрачених точок, а „Марітімо" тільки завдяки більше відбутим грам опинилося в показнику перед українцями.

На наступну неділю, 27 березня, „Січ" грає мистецькі змагання із „Антр Ну" на грищі Воріненко Парку.

СТ „Україна", Монтреал, яка вибирається на змагання до УСТ „Тризуб" — Филаделфія та УСК „Січ" — Елизабет, в днях 9 і 10 квітня, вже одержала дозвіл на виїзд від канадійських властей.

В. С.

Посмертна Згадка

АЛЬБІН НАНОВСЬКИЙ, член Б-ва св. о. Николая Відд. 276 УНСоюзу в Амбрідж, Па., помер на удар серця 11-го березня 1955 р., проживши 67 років. Покійний родився в селі Могильниця, пов. Теребовля. Оставив дружину, 4 дочки і 2 внуки. — В. Й. П.!

М. Фук, заст. предс.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Управа 25 Від. УНС повідомляє своїх членів, що **річні загальні збори** відбудуться в суботу, 2-го квітня, о год. 3-ій попол., в приміщеннях редакції „Свободи", при 81-83 Гренд вул., з таким порядком: 1. Звіт уступаючої Управи; 2. Звіт контрольної комісії; 3. Затвердження річних рахунків і уділення абсолюторії уступаючій Управі; 4. Звіт делеґата з Конвенції УНСоюзу; 5. Вибір Управи і контрольної комісії; 6. Вибір 2-ох делеґатів на Конвенцію УКК; 7. Внески. — Управа.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Управа 184 відділу „Верховина" повідомляє, що 26. березня, в суботу, о год. 7-ій вечора відбудуться загальні місячні сходини у власній домівці при 423 E. 9th St., New York. Проситься всіх членів обов'язково прибути для вирішення важних справ. — П. Содоль-Зілинський, гол.; д-р Б. Коваль, секр.

✝

З глибоким смутком повідомляємо про смерть нашого Дорогого Товариша праці

проф. Миколи КОКОЛЬСЬКОГО

Зразкового Громадянина й педагога, професора Вищих Курсів Українознавства в Ню Йорку, Голови Централі й Філії „Учительської Громади", автора багатьох виховно-навчальних розвідок.

Вічна Йому Пам'ять!

УЧИТЕЛЬСЬКА ГРОМАДА.

Замість квітів на свіжу могилу, складаємо $20.00 на залишенецьку молодь.

В 12-ту річницю трагічної смерти на Холмщині

бл. п. полк. Якова Гальчевського — Войнаровського

відправиться

В НЕДІЛЮ, 27-го БЕРЕЗНЯ 1955 Р.,
о год. 9-ій рано
в катедрі св. Володимира в Филаделфії

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА З ПАНАХИДОЮ

про що Знайомих і Приятелів повідомляє

ДРУЖИНА з СИНОМ.

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

● РОЗШУКИ ●

Пошукую рідних із села В. Рогачіка Запорізької области — **Петра, Івана й Анну Сикилинда,** вивезених під час війни до Німеччини. **Антона Сикилинду,** що перебував у Німецькому полоні. Хто знав би якусь вістку про них, або вони самі, прошу повідомити на адресу. Також прошу всіх односельчан зголоситись до мене на адресу: Kyrylo Sykylynda, 2530 W. 18 Pl., Cleveland 13, Ohio. Заграничні часописи прошу про передрук.

Пошукую рідного брата **Григорія Бурсук,** що був вивезений до Німеччини із села Загнідки, Піщанського району, Вінецької Области. Хто знав би що про нього або він сам, прошу писати на мою адресу: **Ефросина Бурсук, а тепер Кравченко.** Також прошу всіх односельчан голоситься на мою адресу: Efrosyna Krawchenko, 2530 W. 18 Pl., Cleveland 13, Ohio. — Всі заграничні часописи прошу передрукувати.

ВАСИЛЬ ПИРІГ зі села Бережниця Корол., повіт Жидачів, пошукує брата **СТЕФАНА ПИРІГ,** який працював у Німеччині, Гелзенкірхен Горст, Вераістрістрасе No. 18., Вестфален. Писати на адресу:
WASYL PYRIH
363 Part Street
Holyoke, Mass.

Повідомляємо, що ціна оголошення величини 1 інча через 1 колонку виносить $1.40. Проситься належитість (відповідно до величини оголошення) пересилати разом з текстом.

Адміністрація.

ТАРЗАН, ч. 3435. Надходить вершок

THE GREAT APES WERE CELEBRATING THEIR RECENT KILLING OF VAKUBI'S WARRIORS. A FEW SHES POUNDED OUT A MONOTONOUS RHYTHM WHILE THE BULLS DANCED IN LEAPING FRENZY.

TARZAN OBSERVED THE DUM-DUM SILENTLY FOR A FEW MINUTES, IN MUTE TESTIMONY TO THE SACRED RITE OF HIS PEOPLE--

THEN HE SLIPPED NOISELESSLY TO THE GROUND TO SEEK AUDIENCE WITH THE KING!

Distr. by United Feature Syndicate, Inc.

Великі мавпи відзначали свою недавню розправу над войовниками Вакубі. Нечисленні самиці важко скакали в монотонному ритмі, а самці танцювали, шалено підстрибуючи.

Тарзан як мовчазний свідок священного обичаю свого народу, приглядався кілька хвилин танкові дум-дум . . .

Тоді безшелесно зліз на землю, щоб шукати зустрічі з королем!